

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce

Advokacie, notářství a soudnictví na Sokolovsku
v letech 1850 – 1938

Jan Procházka

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra právních dějin

Diplomová práce

**Advokacie, notářství a soudnictví na Sokolovsku
v letech 1850 – 1938**

Studijní program:	Právo a právní věda (M6805)
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jan PROCHÁZKA**
Osobní číslo: **R16M0214P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Advokacie, notářství a soudnictví na Sokolovsku v letech 1850-1938**
Zadávající katedra: **Katedra právních dějin**

Zásady pro vypracování

Diplomová práce se bude zabývat historií zmiňovaných právnických profesí na Sokolovsku v předem vymezeném časovém období, tedy mezi lety 1850-1938. Úvodní část práce se bude věnovat samotným profesím, kdy u každé z nich bude popsána její historie, organizace, právní úprava a dnešní podoba jejího výkonu. V další části práce bude popsána dobová agenda ve vybraných lokalitách v sokolovském regionu, jako například v Sokolově, Kraslicích či Lokti. Následné části práce se již budou zabývat výkonem soudnictví, notářství a advokacie na Sokolovsku mezi lety 1850-1938, přičemž každé z profesí bude věnována samotná kapitola. V závěrečné kapitole bude ponechán prostor pro zmínění několika významných jmen, která byla spjata jak s oněmi právníckými profesemi, tak i se sokolovským regionem.

Předběžně by tedy obsah práce vypadal následovně:

Úvod

1. Obecná charakteristika profese advokáta, notáře a soudce a jejich agenda
2. Historická profesní agenda ve vybraných lokalitách na Sokolovsku
3. Advokacie na Sokolovsku
4. Notářství na Sokolovsku
5. Soudnictví na Sokolovsku
6. Významné osobnosti

Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora ČR, 2015. ISBN 978-80-2605-768-0.
BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 1998. ISBN 80-7082-398-4.
GROSS, Alexander. *Dějiny Karlovarského kraje*. Plzeň: Západočeské tiskárny, n. p., 1954.
KINDL, Vladimír - SKŘEJPEK, Michal a kol. *Právníký stav a právníké profese v minulosti*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-030-2.
SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-051-4.
Časopis Ad Notam
Státní okresní archiv Sokolov

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.**
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: **12. února 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. února 2021

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem způsobem ve vědecké práci obvyklým vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal.“

Plzeň, březen 2021

.....

Jan Procházka

Poděkování

Rád bych poděkoval panu JUDr. et PhDr. Stanislavu Balíkovi, Ph.D. za odborné vedení a pomoc při zpracování této práce, za všechny užitečné rady, vstřícnost a věnovaný čas. Dále bych chtěl poděkovat své rodině, která mě při studiu vždy podporovala a věřila mi.

Obsah

Úvod.....	10
1. Advokacie v českých zemích v letech 1918 – 1938.....	12
1. 1 Vznik profese a její postupný vývoj do roku 1848.....	12
1. 2 Advokacie mezi lety 1850 – 1938.....	14
1. 2. 1 Advokátní řád 1849.....	14
1. 2. 2 Advokátní řád 1868.....	15
1. 2. 3 Období od vzniku Československé republiky.....	16
1. 3 Podmínky pro výkon advokátní profese mezi lety 1850 – 1938.....	17
2. Notářství v českých zemích v letech 1918 – 1938.....	19
2. 1 Vznik profese a její postupný vývoj do roku 1848.....	19
2. 2 Notářství mezi lety 1850 – 1938.....	20
2. 2. 1 Notářský řád 1850.....	20
2. 2. 2 Notářský řád 1855.....	23
2. 2. 3 Notářský řád 1871.....	24
2. 2. 4 Období od vzniku Československé republiky.....	27
2. 3 Podmínky pro výkon notářské profese mezi lety 1850 – 1938.....	28
3. Soudnictví v českých zemích v letech 1918 – 1938.....	30
3. 1 Okolnosti vzniku soudní činnosti.....	30
3. 2 Právní úprava organizace soudní soustavy mezi lety 1850 – 1938.....	30
3. 3 Soudy řádné.....	34
3. 3. 1 Okresní soudy.....	34
3. 3. 2 Okresní soudy sborové.....	36
3. 4 Profese soudce mezi lety 1850 – 1938.....	37
4. Sokolovsko – charakteristika místního vývoje.....	39
4. 1 Území Sokolovska dříve a dnes.....	39
4. 2 Průřez historií Sokolovska.....	40
4. 3 Stav dochovaných pramenů.....	41
5. Advokacie na Sokolovsku mezi lety 1850 – 1938.....	44
5. 1 Vybrané osobnosti.....	45
5. 1. 1 JUDr. Franz Schuster.....	45
5. 1. 2 JUDr. Karl Frengl.....	47
5. 1. 3 JUDr. Karl Kriegelstein Ritter von Sternfeld a JUDr. Manfred Kriegelstein Ritter von Sternfeld.....	48

5. 1. 4 JUDr. Franz Peter ml.....	49
5. 1. 5 JUDr. Ludwig Steiniger.....	50
5. 1. 6 JUDr. Ludwig Unger.....	52
5. 1. 7 JUDr. Leo Henisch.....	53
6. Notářství na Sokolovsku mezi lety 1850 – 1938.....	56
6. 1 Vybrané osobnosti.....	56
6. 1. 1 Dr. Leo Theumer.....	56
6. 1. 2 Dr. Karl Leopold Löwy.....	58
6. 1. 3 Dr. Georg Gindely.....	59
7. Soudnictví na Sokolovsku mezi lety 1850 – 1938.....	61
7. 1 Soudní okresy Falknov nad Ohří a Locket.....	61
7. 1. 1 Nová budova soudu ve Falknově v období první republiky.....	62
7. 2 Soudní okresy Kraslice a Nejdek.....	64
7. 3 Horní soudy.....	65
7. 4 Vybrané osobnosti.....	66
7. 4. 1 Adrian Bröckl.....	66
7. 4. 2 Dr. Artur Edgar Egon Mohr.....	66
Závěr.....	68
Seznam literatury.....	71
Přílohy.....	81
Příloha A: JUDr. Franz Schuster.....	81
Příloha B: JUDr. Karl Kriegelstein ze Sternfeldu.....	83
Příloha C: JUDr. Franz Peter ml.....	85
Příloha D: JUDr. Ludwig Steiniger.....	88
Příloha E: JUDr. Ludwig Unger.....	89
Příloha F: JUDr. Leo Henisch.....	90
Příloha G: Dr. Karl Leopold Löwy.....	93
Příloha H: Dr. Jiří Gindely.....	96
Příloha CH: Budova Okresního soudu v Sokolově.....	97

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – srovnání počtu notářských úřadů v českých zemích mezi roky 1905 a 1913.....	27
Tabulka č. 2 – počet vykonavatelů soudní moci na okresní úrovni (samostatné okresní soudy, smíšené okresní úřady a městsky delegované soudy) mezi lety 1850 – 1918.....	36
Tabulka č. 3 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtu občanů soudního okresu Falknov mezi lety 1880 – 1930.....	42
Tabulka č. 4 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtu občanů soudního okresu Kraslice mezi lety 1880 – 1930.....	43
Tabulka č. 5 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtu občanů soudního okresu Loket mezi lety 1880 – 1930.....	43
Tabulka č. 6 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtu občanů soudního okresu Nejdek mezi lety 1880 – 1930.....	43

Úvod

Jak již název napovídá, tato diplomová práce pojednává o právní úpravě a výkonu advokacie, notářství a soudnictví mezi lety 1850 – 1938. K výběru tématu mé diplomové práce mě dovedla má úzká vazba k sokolovskému regionu, stejně jako má záliba v historii.

Diplomová práce je rozdělena do sedmi kapitol, jichž rozsah se liší dle množství informací, které jsem dokázal ke každé z nich dohledat. To se týká hlavně kapitol, věnujících se místním advokátům, notářům a soudcům. Nejdříve je však vhodné popsat souvislosti v obecné rovině na území českých zemí. Jelikož je práce vázána k určitému regionu, myslím, že je příhodné věnovat několik řádek i jeho historii, kterou se zabývá čtvrtá kapitola práce. Ta popisuje prvotní zmínky o městu Sokolově a jeho bližšího okolí a dále pozdější historické souvislosti na území tohoto regionu.

Kapitoly ohledně advokacie, notářství a soudnictví se věnují zprvu historickým okolnostem vzniku těchto profesí a následně obecné právní úpravě a organizaci ve vymezeném období ve spojitosti se společenskými událostmi. Mezi ty lze řadit revoluční léta 1848 – 1849 či vznik samostatného československého státu. Vybrané územní souvislosti těchto tří povolání se sokolovským regionem jsou popsány v kapitole páté, šesté a sedmé.

Vzájemně podobné jsou kapitoly věnované advokacii a notářství v českých zemích. V obou případech je stručně popsán historický kontext vzniku těchto profesí a jejich postupný vývoj až do roku 1850. Následně se text věnuje právní úpravě, která byla přijímána, a to až do roku 1938. V těchto částech mé diplomové práce byly, bezesporu, velikou oporou všechny publikace a články sepsané mým odborným vedoucím práce, panem JUDr. et PhDr. Stanislavem Balíkem, Ph.D.

V kapitole třetí, jež se zabývá soudnictvím, je popsána dobová soustava řádných soudů. Jelikož byly na Sokolovsku zřízeny pouze soudy okresní, je podrobněji definována věcná a místní příslušnost a personální složení pouze u soudů na okresní úrovni. V oblasti soudnictví řadím mezi nejužitečnější zdroje články Václava Šolleho s názvem *Počátky buržoazního soudnictví v českých zemích* nebo publikaci *Soudnictví: historie, současnost a perspektivy*, jíž autorem

byl kolektiv v čele s JUDr. Ilonou Schelleovou, Dr. a Doc. JUDr. Karlem Schellem, CSc.

Čtvrtá kapitola práce se krátce zabývá vznikem města Sokolova, prvními zmínkami o sokolovském regionu a jeho postupným vývojem včetně místní organizace a společenského dění. Město Sokolov a jeho okolí čelilo silnému vlivu germanizace, a tak bylo území Sokolovska již od vzniku Československé republiky součástí autonomní provincie Deutschböhmen. I proto je součástí čtvrté kapitoly zhodnocení stavu dochovaných pramenů, který je ve značné míře ovlivněn vysokým počtem německé menšiny žijící na Sokolovsku až do jejího násilného odsunu po druhé světové válce.

Podobné struktury jsou následující kapitoly, které se věnují místní organizaci v souvislosti s výkonem advokacie, notářství a soudnictví. Zmíněny jsou okresní soudy, jež byly mezi lety 1850 – 1938 zřízeny na území dnešního sokolovského regionu, což souvisí i s organizací místních notářských úřadů. Z rapidně rostoucího počtu advokátů po roce 1868 je vybráno několik osobností, kterým je věnován prostor pro jejich profesní a životní příběhy. Notářů na Sokolovsku nepůsobilo ani zdaleka tolik, jako advokátů. I přesto bych rád představil alespoň některé z nich. V kapitole sedmé se věnuji organizaci politických okresů, s čímž souvisí právě zřizování okresů soudních. I v rámci soudnictví zmiňuji některé soudce, kteří působili u okresních soudů na území dnešního Sokolovska a také přiblížil stavbu budovy sokolovského soudu, jež byla dokončena na konci prvorepublikového období.

Místní dění se vždy odvíjí od toho společenského a politického v celé zemi. Cílem mé práce je proto srovnání obecné právní úpravy v českých zemích ve věcech advokacie, notářství a soudnictví mezi lety 1850 – 1938 s její následnou aplikací a výkonem ve vybraném regionu. Doufám, že se při zpracovávání mé práce seznámím s životními a profesními osudy právníků, kteří v mém rodném městě působili.

1. Advokacie v českých zemích v letech 1918 – 1938

1.1 Vznik profese a její postupný vývoj do roku 1848

Pojem advokát pochází z latinského *advocatus*, což v překladu znamená *přivolaný*. V průběhu let následujících se význam tohoto pojmu však měnil. Ve starém Římě se takto označovali lidé znalí práva či právní zástupci. Za dob středověku se však jednalo i o úředníky se soudní nebo správní pravomocí.¹ Profese advokáta v podobě, v jaké jí známe dnes, byla v minulosti pojmenována různě, příkladem je označení řečník či prokurátor.²

Při zkoumání historie advokátní profese je nutné rozlišovat materiální a formální pojetí advokacie. Prvopočátky této právní profese jsou spojeny s obdobím postupného vývoje právního řádu, kdy se většina jednotlivců přestávala v systému práva orientovat a bylo nutné za tímto účelem vyhledat pomoc osob, jež se právem výlučně zabývaly. Zde se dá hovořit o advokacii v materiálním pojetí, kdy k udílení právních rad a ponaučení nebyly stanoveny formální požadavky. Činnost tak mohla být vykonávána v podstatě kýmkoli.³ Opakem je pojetí formální, kdy je staveno hned několik kvalifikačních podmínek pro výkon advokátního povolání, mezi které lze řadit například potřebné vzdělání, praxi či složení profesní zkoušky. V takové podobě známe advokacii dnes.

Poprvé se s označením *advocatus* v českých zemích lze setkat roku 1144 v Listině Konráda III., která osvědčuje, že římský král Konrád III. vrací olomouckému biskupovi Jindřichu II. Zdíkovu hrad Protivín. Za jednoho ze svědků je v textu Listiny označen Friedericus advocatus Ratisponensis.⁴ Takové označení se později ve 12. a 13. století objevuje čím dál častěji. Sbližování profese advokáta se soudním řízením je zřejmé ve druhé polovině 13. století, kdy

---

1 BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2000, s. 7.

2 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009, s. 12.

3 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 16.

4 BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2000, s. 7.

například roku 1255 bylo soudní jednání odloženo z důvodu nepřítomnosti advokáta. V této době se pro advokáty užíval také pojem řečník.⁵

O advokacii jako povolání lze v českých zemích hovořit od 14. století. Příčinou byl hlavně vliv kanonického práva, k čemuž lze přičíst i praktickou potřebu osob neznalých práva vyhledat odbornou radu.⁶ Pro osoby řečníků v souvislosti s jejich činností stále nebyly stanoveny odborné podmínky, a tak se stále jednalo o advokacii materiálního pojetí. První právní úprava formální advokacie se objevuje až roku 1615, a to v podobě usnesení generálního sněmu. Tento předpis představoval snahu, aby jako řečník nemohl působit kdokoli. Stanoven byl určitý počet řečníků, kteří mohli v profesi pokračovat. Pro další zájemce byly stanoveny podmínky pro přijetí. Mezi ty se řadila kritéria jako například slušnost, vzdělanost nebo znalost českého a latinského jazyka.⁷

Na významu pozbylo řečnictví po vydání Obnoveného zřízení zemského roku 1627, které zavedlo písemný proces. Jedná se o první předpis na území českých zemí, obsahující úpravu výkonu advokacie. Advokátem se rozuměla osoba, jež sepisovala podání, které bylo posléze předáno prokurátorovi. Prokurátor byl plnomocníkem jedné ze stran, za niž činil podání nebo jiné procesní úkony.⁸ Mezi povoláním prokurátora a advokáta však nebylo formálního rozdílu, a tak mohly být obě podoby poskytování právní pomoci vykonávány stejnou osobou. To vyplývá z ustanovení článku B. LVIII Obnoveného zřízení zemského, kde bylo stanoveno, že „... v tom Našem dědičném království Českém žádný rozdíl mezi advokátem a prokurátorem se nezachovával ...“⁹

Od roku 1652 byla zavedena podmínka vysokoškolského vzdělání pro výkon profese advokáta. V těchto letech byl také pro výkon profese prokurátora a advokáta zaveden princip numerus clausus.¹⁰ Dualita pojmů

---

5 SKŘEJPEK, Michal. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 109.

6 SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Linde, 1997, s. 351.

7 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 21

8 *Tamtéž*, s. 22.

9 BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2000, s. 32.

10 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 22-23.

prokurátor a advokát přetrvala až do vydání josefínského civilního soudního řádu roku 1781. Zde již bylo užíváno pouze pojmu advokát.¹¹

1.2 Advokacie mezi lety 1850 – 1938

1.2.1 Advokátní řád 1849

V souvislosti s revolučními roky a s připravovanou reorganizací soudnictví a veřejné správy byl roku 1849 prostřednictvím císařského nařízení č. 364/1849 ř. z. vydán prozatímní advokátní řád.¹² Ten však nepřinesl závažné změny ohledně výkonu profese advokáta. Zrušena byla zásada numerus clausus, jenže rozhodnutí o jmenování uchazeče advokátem nadále zůstávalo v pravomoci státu. Konkrétně advokáty jmenoval ministr práv, a to po konzultaci s vrchními zemskými soudy a notářskými komorami.¹³

V prozatímním advokátním řádu byla nově upravena organizace advokacie. Zřízeny byly advokátní komory při vrchních zemských soudech v Praze a Brně. Výjimkou byla advokátní komora v Opavě, která byla zřízena u zemského soudu. Komory sdružovaly advokáty působící v jejich obvodu, příslušelo jim podávat vyjádření vrchnímu zemskému soudu k propouštění advokátů, přezkoumávat odměny advokátů a také přijímat vnitřní předpisy či podávat návrhy zákonů.¹⁴

Nová ustanovení o výkonu advokacie sice pozvedla počet advokátů v českých zemích, nikoliv však na úroveň, jež by byla žádoucí. Roku 1868, před vydáním nového advokátního řádu, působilo v Čechách 216 advokátů a na Moravě 92 advokátů. Tato statistika byla také příčinou přetrvávajícího

---

11 SKŘEJPEK, Michal. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 151.

12 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 3.

13 SKŘEJPEK, Michal. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 168.

14 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 29-30.

problému s pokoutnictvím, které bylo nařízením z roku 1857¹⁵ popsáno jako neoprávněné a úplatné sepisování podání k veřejným úřadům.¹⁶

1. 2. 2 Advokátní řád 1868

Základy svobodného přístupu k profesi advokáta v novodobém pojetí byly položeny advokátním řádem z roku 1868, který nabyl účinnosti k 1. lednu 1869.¹⁷ Zachovány samozřejmě zůstaly podmínky k výkonu profese, advokáti však již nebyli jmenováni do funkce státem. To způsobilo rapidní vzrůst počtu advokátů na území českých zemí. V roce 1890 jich zde působilo již více než 1 100 a roku 1917 téměř 1 800.¹⁸

Mezi další novinky se řadilo právo advokáta volně se stěhovat a zastupovat strany u všech soudů a úřadů v královských zemích, zastoupených v říšské radě. Zavedena byla také stavovská samospráva advokátních komor. Vrcholným orgánem komor byla valná hromada. Dalšími orgány byl výbor, prezident se svým náměstkem a disciplinární rada. Kromě valné hromady se jednalo o funkce volené a funkční období bylo tříleté.¹⁹

Advokáti se více zapojovali do rodinných podniků nebo se věnovali financím a národnímu hospodářství. Příkladem je pozdější ministr financí Alois Rašín. Postupem času byl zřetelný trend, kdy se advokáti zapojovali také do politického dění jako poslanci českého sněmu nebo na úrovni okresního a městského zastupitelstva. Renomé advokátů rostlo, pokud bylo jejich jméno spojováno s významnými kauzami či bohatými šlechtickými rodinami. Výdělek a životní úroveň advokátů se dále lišila podle toho, zda působili na venkově, anebo ve velkých městech, kde bylo mnohem více příležitostí k zisku širší klientely.²⁰

15 Nařízení č. 114/1857 ř. z., o nakládání s pokoutníky.

16 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 31.

17 Zákon č. 96/1868 ř. z. ze dne 6. července 1868; SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 6.

18 SKŘEJPEK, Michal. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 168.

19 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 34.

20 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009, s. 127-132.

Období během první světové války nebylo pro příslušníky advokátní profese příliš přívětivé. Chod advokacie, stejně jako justice, byl ochromen. Pokud nebyli advokáti odvedeni do armády, byla jim další překážkou ve výkonu povolání obecně špatná ekonomická situace v zemi. Po dobu nepřítomnosti advokáta byly advokátní kanceláře odkázány na kandidáty advokacie, pokud tito nebyli taktéž odvedeni.

1. 2. 3 Období od vzniku Československé republiky

Na základě recepční normy²¹ byl ponechán na území Čech, Moravy a Slezska platný advokátní řád z roku 1868. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi byl převzat advokátní řád z roku 1874 i s jeho novelami z let 1887 a 1907.²² V období první republiky byly postupně přijímány různé novelizace. Ty se nejčastěji týkaly délky advokátní praxe nebo advokátního tarifu. I nadále byl zjevný rostoucí zájem o profesi advokáta. Na počátku samostatného Československa působilo v novém státě přibližně 2 770 advokátů. Do roku 1928 tento počet vzrostl dokonce na necelých 3 800. Nezměněné zůstalo i časté zapojování advokátů do politických institucí, a to jak na komunální, tak i na nejvyšší úrovni.²³

Sídla advokátních komor byla po vzniku samostatného Československa pro Čechy v Praze, pro Moravu v Brně a pro Slezsko v Opavě. Na Slovensku došlo ke sloučení komor v Bratislavě, Banské Bystrici, Prešově a Košicích. Nové sídlo jediné slovenské advokátní komory bylo zřízeno v Turčianském Svatém Martině (dnes Martin). Pro území Podkarpatské Rusi notářská komora zřízena nebyla, přičemž její úkoly plnil předseda sedrie v Užhorodě.²⁴

Na konci sedmdesátiletého období od zavedení svobodného přístupu k povolání advokáta byla právní úprava advokacie v Československu, i díky mnoha novelizacím, kvalitativně srovnatelná s ostatními evropskými zeměmi. Do roku 1938 však nedošlo k sjednocení české a slovenské úpravy advokacie.

21 Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého.

22 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009, s. 146.

23 SKŘEJPEK, Michal. *Právnícký stav a právnícké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 174.

24 SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997, s. 356.

Roku 1936 byla sice vytvořena osnova unifikovaného advokátního řádu, ta však do konce období první republiky přijata nebyla.²⁵ Sjednocení se právní úprava advokacie dočkala až po druhé světové válce.

1.3 Podmínky pro výkon advokátní profese mezi lety 1850 – 1938

Dle advokátního řádu z roku 1849 již nadále nebyl formálně uplatňován numerus clausus, jmenování nových advokátů však příslušelo ministru práv, což znamenalo, že přístup k povolání advokáta stále nebyl svobodný. Prozatímní advokátní řád zavedl podmínky pro jmenování advokátem. Mezi ně patřilo rakouské státní občanství, plnoletost, bezúhonnost, získaný doktorát na právnické fakultě, praxe a úspěšné složení advokátní zkoušky. Povinná praxe musela být odpracována u advokáta, soudu či na úřadě. Délka byla stanovena na tři roky po zisku doktorátu, jinak byla praxe pětiletá. Advokátní zkouška byla pořádána vrchními zemskými soudy a byla rozdělena na písemnou a ústní část. Právní úprava advokátních zkoušek z roku 1854 zůstala v platnosti až do roku 1948.²⁶

Advokátní řád z roku 1868 zavedl svobodný přístup k advokátnímu povolání. Změny dostala délka požadované praxe, která již byla sedmiletá, přičemž šest let bylo nutné odpracovat u advokáta. Uchazeči byli zapisováni do kandidátských listin. Ty byly vedené výbory notářských komor. K zápisu kandidáta bylo nutné oznámení o nastoupení uchazeče do praxe u některého z advokátů. Pro připuštění ke složení advokátní zkoušky bylo nutné odbýt alespoň čtyři roky praxe. Dále bylo nutné po splnění všech podmínek složit přísahu u příslušného vrchního zemského soudu a zažádat o zápis do advokátní komory.²⁷

Advokát mohl zastupovat strany ve věcech soudních i mimosoudních na území království a zemí zastoupených na říšské radě. Neslučitelné bylo povolání advokáta s postem placeného státního úředníka či notářskou profesí. Roku 1890 byl přijat první advokátní tarif. Podle něho byly odměny za činnost advokátů stanoveny v závislosti na místě provedení úkonu nebo podle toho, zda

25 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009, s. 153-158.

26 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 30-31.

27 SKŘEJPEK, Michal. *Právnický stav a právnické profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 168-169.

byl úkon vykonán advokátem, anebo kandidátem advokacie. Do roku 1890 byla odměna advokátů pouze smluvní.²⁸

Z postupných novelizací advokátního řádu v období první republiky lze zmínit například tu, která umožnila na území s úpravou uherskou uznávání advokátních zkoušek vykonaných na území s platnou rakouskou úpravou a naopak. Od roku 1922 bylo vyžadováno právnické vzdělání získané na jedné z československých univerzit. Délka povinné advokátní praxe se v tomto období měnila hned několikrát. Postupně byla snížena na pět let, aby roku 1936 byla opět zavedena praxe šestiletá. Změnou prošel i advokátní tarif, který od roku 1923 již nerozlišoval tzv. tarifní třídy dle místa výkonu činnosti.²⁹

---

28 SKŘEJPEK, Michal. *Právnický stav a právnické profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 169-170.

29 BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 39-44.

2. Notářství v českých zemích v letech 1918 – 1938

2.1 Vznik profese a její postupný vývoj do roku 1848

„Pro studium původu a vzniku instituce notářství je nutno sledovati vznik notářského dokumentu, protože bez existence dokumentu je nemožná činnost notáře. Neméně výstižný je i výrok, že „na počátku byl dokument a tento vytvořil notáře, přesto že nyní notář vytváří dokument.“³⁰

Notářská profese má dlouhou historii a obdobně jako povolání advokáta byla plně rozvinuta již v antickém období. Pojem notář pochází z latinského označení nota, což bylo označení pro těsnopiseckou zkratku, kterých užívali znalci rychlého psaní při zapisování přednesené řeči v senátě či při soudních procesech. Nejznámějším systémem starořímských znaků byly tironské noty, pocházející z období kolem 3. století př. n. l. Za uvedení tohoto systému do praxe se v 1. století př. n. l. zasloužil Marcus Tullius Tiro. Tironské noty přestaly být užívány v 10. století.³¹

Středověcí notáři působili hlavně jako veřejní notáři jmenovaní panovníkem, případně také jako notáři církevní. Právě ve středověku má kořeny veřejné notářství v českých zemích, spojované s recepcí římského práva a osobou Jindřicha z Isernie (Henricus de Isernia).³² Ten je často považován za prvního veřejného notáře v českých zemích. Neapolský rodák přišel do Prahy roku 1270 a na Vyšehradě založil notářskou školu, ve které sám předával své vědomosti. Dále byl činný i v kanceláři českého krále Přemysla Otakara II.³³ Josef Nuhlíček popsal ve své knize s názvem *Veřejní notáři v českých městech, zvláště v městech pražských až do husitské revoluce* osobu veřejného notáře ve středověku jako „zvláštní úřední osoby, řádně ustanovené pro určitý obvod od nejvyšší uznávané vrchnosti světské nebo církevní anebo od jejich speciálních zplnomocněnců a oprávněné, aby jednak sepisovaly a vydávaly o právních prohlášeních a jednáních před nimi předsevzatých, jakož i o skutečnostech, z nichž mohla být

30 BRÁZDA, Jiří – BÉBR, Richard – ŠIMEK, Pavel. *Notářství - jeho vývoj, organizace a pravomoc: Srovnávací studie*. Praha: Academia, 1976, s. 8.

31 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 17.

32 SOBEK, Tomáš a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019, s. 231.

33 SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Linde, 1997, s. 250.

vyvozována práva, listiny (instrumenta), veřejné víry požívající, jednak aby působily při výkonu soudnictví a zastupovaly strany.³⁴

Na velmi dobré úrovni se notářství ocitlo za vlády Karla IV., který prostřednictvím zemského zákoníku *Maiestas Carolina* zavedl potřebu královského povolení k sepisování listin. Zákoník nakonec nebyl nikdy schválen, využíval se však jako právní kniha. Jelikož se notáři účastnili na majetkově nebo společensky důležitých otázkách jménem panovníka, museli disponovat patřičným přednesem a vystupováním. Jimi zhotovené veřejné listiny musely být náležité formy. Jednou z takových formálních náležitostí bylo jejich opatření notářskou pečeti. Všechny tyto nezbytnosti byly vyjádřením významu notářské činnosti.³⁵

Na ústupu se notářství ocitlo v období husitském. Notářskému stavu příliš nepomohlo ani zavedení písemného soudního procesu Obnoveným zřízením zemským³⁶ a notářská profese strádala i nadále za vlády císaře Josefa II. Císařský patent č. 13/1781 Sb. z. s.³⁷ a další císařova opatření omezila notářskou agendu na pouhé vydávání směnečných protestů.³⁸

2.2 Notářství mezi lety 1850 – 1938

2.2.1 Notářský řád 1850

Počátky novodobého notariátu v českých zemích jsou spojeny s reorganizací vnitřní správy a justice, k čemuž došlo v návaznosti na společenské události mezi lety 1848 – 1849. Při novém uspořádání soustavy soudů bylo otázkou, zda by některé činnosti neměly být vykonávány někým jiným než soudními úřady. Tuto myšlenku zachycuje ve své publikaci *Notářství dle práva rakouského se*

---

34 NUHLÍČEK, Josef – HLAVÁČEK, Ivan – MARKOVÁ, Markéta. *Veřejní notáři v českých městech, zvláště v městech pražských až do husitské revoluce*. Praha: Notářská komora ČR, Scriptorium, 2011, s. 31-32.

35 WAWERKA, Karel. Důstojnost notářského povolání. *Ad Notam* [online]. 27. 10. 2017 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_621-dustojnost-notarskeho-povolani

36 *Ad Notam: Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice*. Praha: Notářská komora ČR, 2003, s. 4.

37 Tzv. josefínský obecný soudní řád.

38 SKŘEJPEK, Michal. *Právnícký stav a právnícké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 165.

stručnými dějinami notářství vůbec dobový právník a notář Václav Šediva, kde popisuje, že z důvodu „provedení nové organizace soudních úřadů, tu v rozhodujících kruzích zavládlo přesvědčení, že z působnosti nových soudů musí být vyloučeno spisování smluv a jiných listin o právech soukromých, poněvadž by to na úkor bylo řádnému vykonávání pravé působnosti soudcovské a praxe v tomto směru dosud u patrimonialních úřadů obvyklá že musí přestat, zároveň však že musí postaráno býti o nový ústav právní, jímž by lidem práv neznalým dostalo se při zřítování smluv a jiných listin spolehlivé rady a přispění, aby neupadali v ruce rádců nevědomých a škodlivých.“³⁹ Dalším zmiňovaným motivem k tvorbě nového notářského řádu tak byla snaha o potlačení rostoucího problému pokoutnictví při zřizování veřejných listin.

Důležitou osobou pro vznik novodobého notářství byl ministr nově zřízeného ministerstva spravedlnosti Anton Schmerling, který císaři Františku Josefovi I. přednesl návrh na zřízení institutu notářství v dubnu roku 1850. Mezi činnosti notáře měla spadat kvalifikovaná pomoc lidem neznalým práva při sepisování smluv a jiných listin. Císař v květnu stejného roku nařídil vypracování návrhu zákona, jenž by upravoval agendu notáře. Úkolu vypracovat nový notářský řád se chopil právně ministr spravedlnosti Schmerling. Zpracovaný návrh byl panovníkovi předložen koncem srpna roku 1850. Obsah tohoto předpisu a skutečnost, že se Schmerlingovi povedlo návrh notářského řádu zhotovit v poměrně krátké době, svědčí o tom, že se ministr nechal velmi inspirovat francouzským zákonem o organizaci notářství z 16. března 1803, který s postupnými novelami platí ve Francii dodnes. Notářský řád byl zaveden císařským patentem č. 366 ř. z. ze dne 29. září 1850. Jeho územní působnost byla stanovena pro Čechy, Moravu, Slezsko, Horní a Dolní Rakousy, Solnohradsko, Štýrsko, Korutany, Kraňsko, Gorici, Gradišku, Istrii, území města Terstu, Tyroly a Vorarlbersko.⁴⁰

Nově vypracovaný notářský řád stanovoval výlučnou pravomoc notářů sepisovat spisy, které měly účinky veřejných listin, čímž tyto získaly vyšší důkazní hodnoty. Notářských spisů bylo vyžadováno při vkladu do veřejných

---

39 ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1894, s. 53.

40 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 72.

knih, přičemž mohly být nahrazeny spisem, vyhotoveným příslušným veřejným úřadem. Notářský spis byl nově podmínkou platnosti u několika právních úkonů.⁴¹ Mezi další úkoly notářů se řadilo ověřování pravosti podpisů, stejně jako kontrola datace listin či správnosti překladů. Právní sílu notářských listin dokazovala skutečnost, že k jejich přezkumu byl příslušný pouze soud. Každý z notářů byl přidělen k některému soudnímu okresu, kde působil i jako soudní komisař při okresním soudu, a to hlavně v pozůstalostních řízeních. Platnost notářem vyhotovených listin byla stanovena i pro území mimo soudní okres, kde daný notář zrovna úřadoval.⁴²

Notářský řád upravoval také práva a povinnosti notářů při výkonu jejich povolání. Notářům byly svěřovány poslední vůle a jiné významné listiny, které byli notáři povinni označit jednacím číslem a řádně uschovat. Do takových spisů bylo následně umožněno nahlédnout pouze osobám, jež listinu notáři svěřily, jiným stranám a jejich zástupcům z titulu zákonného zástupce či na základě plné moci. V souvislosti s uchovanými spisy byl notář vázán profesní mlčenlivostí.⁴³ Odměna notáře byla stanovena na základě tarifu, který byl součástí notářského řádu. Hrazena byla dotyčnou osobou, která po notáři úkon vyžadovala. Pokud si notář účtoval částku vyšší, než jaká byla stanovena tarifem, mohl být postižen různými sankcemi. Podmínky pro uložení disciplinárních opatření vůči notářům byly taktéž stanoveny notářským řádem. Disciplinární senáty byly zřízeny při vrchních zemských soudech.⁴⁴

Notářský řád z roku 1850 zcela jistě nastínil základní myšlenky o podobě novodobého notářství, při jeho aplikaci v praxi však docházelo hned k několika komplikacím. Problémy byly velmi často personálního typu, kdy soudní úředníci, dosud vykonávající notářskou agendu, přišli z velké části o svou práci a zdroj příjmů. Dále byla kritizována nízká odbornost prvních notářů a pověsti notářské

---

41 Jednalo se například o smlouvy kupní, důchodové, nebo půjčovací. Dále se notářské spisy vyžadovaly také u směnečných protestů, potvrzení o přijatém věnu nebo osvědčení o smlouvách svatebních.

42 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 72.

43 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 15.

44 Možnými postihy byla například neplatnost ujednání o výši odměny, dále pokuta nebo pozastavení výkonu notářské činnosti.; BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 74.

profese nepomáhaly ani případy, kdy docházelo ke zpronevěřám.⁴⁵ Kritizovány byly také časté průtahy při tvorbě notářských spisů. Zásadní problém však popsal Karel Batěk v prvním čísle časopisu *České právo* z roku 1919. Batěk uvedl, že „[o]sudný omyl tkvěl v tom, že recipovány byly v podstatě toliko vnější obrysy francouzského notářství, kdežto výplň těchto kontur, hluboce založená ve francouzském právu občanském a procesním nedošla náležitého pochopení. Při recepci této byla ovšem postřehnutá nutnost uvést notářskou instituci v organickou souvislost s domácím právem materiálním, než řešení této otázky nebylo nikterak úrovno výši úkolu.“⁴⁶

2. 2. 2 Notářský řád 1855

Výše zmiňované problémy spojené s nově vzniklým institutem notářství vedly k ohlasům jeho kritiků, že by mělo být dokonce notářství zrušeno. Vláda však byla jiného názoru, a tak za součinnosti soudců vrchních zemských soudů a nejvyšších politických úředníků vznikl notářský řád nový. Ten byl přijat na základě císařského patentu č. 93 ř. z. ze dne 21. května roku 1855. Zpočátku byla územní působnost nového notářského řádu stejná jako u řádu z roku 1850. Císařským patentem č. 23/1858 ř. z. však byla rozšířena o Halič, Krakov, Bukovinu, Uhry, Chorvatsko, Slavonsko, Sedmihradsko, Srbskou Vojvodinu a Temešský Banát.⁴⁷

Nový notářský řád z velké části vycházel z notářského řádu předchozího. Notářům byla udělena pravomoc sepisování veřejných listin o právních jednáních, zajišťování úschovy a vydávání listinných osvědčení o právních skutečnostech. Problematické se později jevílo nové oprávnění notářů poskytovat právní pomoc při sepisování soukromých listin a spisů ve věcech nesporných, což způsobilo do jisté míry konkurenci mezi stavem notářským a advokátním.⁴⁸ V těchto

---

45 Například v 50. letech 19. století, tedy v samých počátcích moderního notářství, zpronevěřil Abdon Šifner z Jílového u Prahy 20 000 zlatých ze sirotčího fondu.; BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 74.

46 *Tamtéž*.

47 ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1894, s. 55.

48 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 75.

případech se odměna notáře neřídila dle tarifu stanoveného notářským řádem, ale podle právních předpisů pro výkon advokacie.

Vzhledem ke kauzám z let předešlých, kdy docházelo ke zneužití notářské profese ze strany příslušníku notariátu, byla v notářském řádě z roku 1855 zdůrazněna povinnost notáře postupovat při výkonu povolání poctivě a zdržet se zakázaného jednání, které by mohlo vést ke snížení důvěry notářského stavu jako celku. Dále byl notář povinen složit kauci ve výši, jež byla závislá na velikosti soudního okresu, ve kterém notář působil.⁴⁹

Notářský řád z roku 1855 si kladl za cíl odstranit nedostatky řádu předchozího. Byť z něj nový řád vycházel, jeho úkolem bylo lépe definovat postavení notářů, odstranit aplikační potíže a posílit práva notářových klientů. Sledovaný účel nové úpravy však nebyl naplněn, což lze vyčíst i z komentáře Václava Šedivy, podle kterého byl notářský řád z roku 1855 „od pravého ponětí o povolání notářů tak vzdálen a vynikal tolika vadami, ač div jest, že notářství tehdy nezaniklo zcela.“⁵⁰ V platnosti řád vydržel 16 let, když byla dosavadní právní úprava nahrazena notářským řádem z roku 1871.

2. 2. 3 Notářský řád 1871

V průběhu let následujících se objevovaly názory, že kvalita zpracování notářského řádu z roku 1855 nebyla téměř o nic vyšší, než u notářského řádu předešlého. Tyto ohlasy pocházely i od samotných příslušníků notářského stavu.⁵¹ Vše směřovalo ke květnu 1869, kdy vláda konečně předložila říšské radě návrh nového notářského řádu. V pozmeněné podobě, snad i na základě petice Jednoty notářů dolnorakouských a moravskoslezských, byl návrh přijat. Notářský řád byl zaveden 25. července roku 1871 prostřednictvím zákona č. 75/1871 ř. z. a účinnosti nabyl dne 1. listopadu stejného roku. Jeho územní působnost byla

---

49 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 75.

50 ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1894, s. 55.

51 Svě připomínky o neblahém stavu notářství v této době publikovali rakouští notáři v časopise *Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit.*; BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 89-90.

stanovena pro celé území Předlitavska. Velmi však ovlivnil uherský notářský řád, přijatý v roce 1874. Notářský řád dále doplňoval zákon,⁵² vymezující právní jednání, k němuž bylo třeba notářského zápisu.⁵³

Notář se stal správcem státního úřadu notářství, což znamenalo, že sice nebyl státním zaměstnancem, podléhal však státnímu doзору. Byl veřejným úředníkem, na kterého stát převedl pravomoci, týkající se notářské činnosti. Notářská sídla a jejich obsazení ponechal notářský řád z roku 1871 beze změn. Svůj úřad mohl notář vykonávat pouze v rámci soudního obvodu příslušného zemského soudu. Činnost notáře byla rozdělena na samostatnou a výlučnou. V rámci samostatné činnosti notáři naráželi na konkurenci jiných právnických povolání, jako například soudců či advokátů. K výlučně svěřené působnosti notářů se řadilo sepisování veřejných listin o smlouvách a právních jednáních, vedení notářských spisů či poskytování notářské úschovy. Veřejné listiny byly za veřejné považovány pouze na území obvodu příslušného zemského soudu, v němž byl notářův úřad zřízen. Za hranicemi obvodu byly uznávány jako listiny soukromé.⁵⁴

Na rozdíl od právní úpravy přijaté v letech 1850 a 1855 se notářský řád z roku 1871 dá považovat za velmi zdařilý. Svědčí o tom také zvýšený zájem o notářskou profesi, a to jak mezi novými právníky, tak i mezi dosavadními advokáty. Všichni příslušníci notářského stavu byli sdružováni v rámci notářských komor, které sídlily v prostorách vybraných zemských soudů.⁵⁵ Roku 1878 se v Čechách nacházela notářská komora budějovická, českolipsko-liberecká, hradecko-chrudimská, chebská, kutnohorská, mladoboleslavsko-jičínská, mostecko-litoměřická, písecko-plzeňská, pražská a tábořská.⁵⁶ Na Moravě byly zřízeny notářské komory v Brně a Olomouci. Ve Slezsku působila pouze notářská komora opavská.⁵⁷ Hned po přijetí notářského řádu však vyzval Spolek notářů v Čechách k vytvoření jedné notářské komory pro celé české království. Výzva

---

52 Zákon č. 76/1871 ř. z., o tom, ku kterým jednáním právním potřebí spisu notářského.

53 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 90-91.

54 *Tamtéž*, s. 91-94.

55 SKŘEJPEK, Michal. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 167.

56 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 100.

57 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1896*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896, 4(1), s. A8.

nebyla vyslyšena, postupem času však docházelo ke slučování notářských komor. Do roku 1896 přestala působit komora mladoboleslavsko-jičínská a tábořská.⁵⁸

V 80. letech 19. století činil počet notářů v rakouské části monarchie 1 007.⁵⁹ Roku 1905 počet vzrostl na 1 099 notářských úřadů, přičemž třetinu z tohoto počtu tvořili notáři působící v českých zemích. Neobsazených míst bylo minimum. Jednou z příčin většího zájmu o notářské povolání byly samozřejmě peníze. Na úplném počátku moderního notářství postačovaly notářovy příjmy stěží na jeho základní obživu. Finanční situace notářů se však v dalších letech zlepšovala a vydělané finanční prostředky notářům umožňovaly vyšší životní standard. Na druhou stranu, výdělky z notářské profese byly zcela jistě zasloužené, jelikož toto povolání přinášelo velké množství vynaložené práce a času. Svou situaci později popsala první československá notářka Anděla Kozáková ve svém dopise, jenž byl zveřejněn v časopise Polední list: „Mé zaměstnání zaujímá takřka veškeren můj čas a síly. ... Chápete, že chci-li také svým početným zaměstnancům poskytnouti slušnou a bezpečnou existenci a splnit i jinaké své občanské, stavovské a osobní závazky, musím pracovat daleko přes normální počet hodin denně v kanceláři, ve volných chvílích doma studovat apod.“⁶⁰

Překážkou rychlejšího růstu počtu členů notářského stavu však byla stále uplatňovaná zásada numerus clausus. To byl rozdíl oproti profesi advokáta, a tak množství příslušníků tohoto stavu rapidně rostlo, přičemž notářských úřadů přibývalo opravdu pomálu. Rok před vypuknutím první světové války činil jejich počet v českých zemích 369. Oproti roku 1905 se tak zřídily pouze čtyři nové notářské úřady.

---

58 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1896*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896, 4(1), s. A7.

59 SKŘEJPEK, Michal. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 167.

60 KADAŇOVÁ, Aneta. *Historický vývoj notářství na území českých zemí*. Plzeň, 2019. Rigorózní práce. Západočeská univerzita v Plzni, s. 76.

	Čechy	Morava	Slezsko	Celkem
1905 ⁶¹	247	92	26	365
1913 ⁶²	250	93	26	369

Tabulka č. 1 – srovnání počtu notářských úřadů v českých zemích mezi roky 1905 a 1913

2. 2. 4 Období od vzniku Československé republiky

Vznik samostatného československého státu neznamenal pro notářskou profesi nějak velký milník. Ohlasy volající po přijetí nového notářského řádu nebyly za dobu první republiky vyslyšeny. Přijaty byly jenom různé novelizace notářského řádu z roku 1871, jako například zákon ze dne 18. března 1919, který umožnil odstranění názvu c. k. na pečetích notářů a zavedení nových československých pečetí.⁶³ Na základě čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého,⁶⁴ veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení byly ponechány prozatím v platnosti. Pro notářství to znamenalo nastolení právního dualismu, jelikož v Čechách, na Moravě a ve Slezsku nadále platil notářský řád z roku 1871. Na Slovensku a na území Podkarpatské Rusi se notářství stále řídilo notářským řádem z roku 1874.

Organizace notářské samosprávy taktéž neprošla mezi lety 1918 – 1938 výraznými změnami. Po první světové válce v Čechách nadále existovala notářská komora budějovická, hradecko-chrudimská, chebská, liberecko-českolipská, mostecko-litoměřická, a pražská. Na Moravě to byla notářská komora brněnská a olomoucká. Ve Slezsku byla ustanovena notářská komora opavská. Na Slovensku byla také pouze jedna notářská komora, a to se sídlem v Bratislavě.⁶⁵ V roce 1929 bylo v Československé republice zřízeno 453 notářských úřadů. Z toho 258 v Čechách, 100 na Moravě, 24 ve Slezsku,

61 BALÍK, Stanislav. *Střípky z historie 9. Ad Notam*. Praha: Notářská komora ČR, 2010, 16(2), s. 48.

62 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1913*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1913, 21(1), s. A33-A35.

63 Šlo o zákon č. 155/1919 Sb. z. a n., jímž se prozatímně mění ustanovení notářských řádů.; ČULÍK, Jaroslav. *Notářstvo v uplynulém desetiletí*. *Právník*. Praha: Academia, 1928, 67, s. 615.

64 Tzv. recepční norma.

65 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1923*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1923, 31(1), s. 350 – 351.

61 na Slovensku a 10 v Podkarpatské Rusi.⁶⁶ Většina notářů byla československé národnosti, necelá třetina byla národnosti německé.⁶⁷

2.3 Podmínky pro výkon notářské profese mezi lety 1850 – 1938

Na počátku moderní doby notářství byly nároky na výkon notářské profese jmenovány hlavně v hlavě druhé notářského řádu z roku 1850. Notářem se mohl stát pouze bezúhonný rakouský říšský občan, plně způsobilý k právním úkonům. Dalšími požadavky bylo složení advokátní či notářské zkoušky, a také znalost úředního jazyka okresu, kde měl notář působit. Následující ustanovení notářského řádu stanovovala, že notáři byli do funkce jmenováni ministrem práv a pokud svou činnost nezačali do tří měsíců od jmenování, jejich oprávnění k výkonu notářství zaniklo. Před zahájením úřadování byli notáři povinni složit kauci na účet notářské komory. Kauce sloužila pro případy, kdy notář svou činností způsobil škodu, již se následně zdráhal uhradit. Výkon profese se neslučoval s placeným výkonem advokacie či jiného státního úřadu, jednatelstvím nebo komisionářstvím. Konečně musel notář složit přísahu a převzít svou pečeť, vyrobenou na jeho náklady.⁶⁸

Notářský řád z roku 1855 se od nároků na notářské povolání dle předešlého řádu příliš nelišil. Nově byla stanovena podmínka dosaženého věku 24 let a křesťanského vyznání. Zájemce o zařazení do notářského úřadu musel vykonat advokátní, notářskou či soudcovskou zkoušku, přičemž v případě soudcovské zkoušky byla nutná jednoletá praxe v notářství. Pokud byli budoucí notáři vybráni v konkurzu na uvolněný notářský úřad, vypsáném příslušnou notářskou komorou, byli do funkce jmenováni ministrem práv.⁶⁹

Ani notářský řád z roku 1871 nepřinesl v tomto ohledu výrazné změny. Notářem se i nadále mohl stát pouze bezúhonný rakouský státní občan, který byl

---

66 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1929*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1929, 37(1), s. 381-382.

67 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 125.

68 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 7-10.

69 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 75.

starší 24 let. K podmínce úspěšného složení advokátní, notářské či soudcovské zkoušky přibyla povinnost ukončeného studia na právnické fakultě a odbytí čtyřleté soudní praxe, z čehož dva roky byly vykonávány u notáře. Oproti řádu z roku 1855 ubyla podmínka prokazování svého vyznání a nadále tak již nebyla vyžadována křesťanská víra. Notáře do funkce jmenoval ministr spravedlnosti, pokud byli vybráni v konkurzním řízení. To bylo vedené notářskou komorou, do její obvodu uvolněný notářský úřad spadal.⁷⁰

---

⁷⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995, s. 71.

3. Soudnictví v českých zemích v letech 1918 – 1938

3.1 Okolnosti vzniku soudní činnosti

Profese soudce se v minulosti velmi lišila od takové podoby, v jaké ji známe dnes. Historie soudnictví je ze všech tří právnických profesí, které jsou v této práci zmiňovány, dozajista nejbohatší a sahá až do předstátního období. Základní úkol soudcovské činnosti se však za celá ta léta nezměnil a zůstává jím rozhodování o právech a povinnostech účastníků. A právě hledání řešení sporů mezi stranami souvisí se samotným vznikem soudů.

V dobách rodových společností, ještě před vznikem státních celků, řešení rozepří mezi lidmi hodně souviselo s nadlidskými silami a přírodními živly, což pramenilo z neomezené lidské víry v nadpřirozenost. Žalovaná strana se dovolávala svědectví nadpřirozených sil, přičemž je vyzývala k zásahu, jestli nemluví pravdu.⁷¹ Právě tak docházelo k dokazování viny či nevinu jedinců a mnoho sporů tak bylo řešeno na dnešní dobu zcela iracionálně.

Postupná tendence lidstva se shromažďovat později vedla ke vzniku státních útvarů, kde soudcovská role nabrala na významu svého postavení. S větší koncentrací osob v rámci státu docházelo k většímu počtu neshod, které bylo potřeba řešit a právě státem organizovaná soustava soudů měla takovou funkci plnit za účelem předcházení dalším potencionálním konfliktům. Posílena byla i vymahatelnost soudních rozhodnutí díky funkčnímu státnímu aparátu, který měl samozřejmě na výkonu těchto rozhodnutí vysoký zájem.

3.2 Právní úprava organizace soudní soustavy mezi lety 1850 – 1938

Základy nové podoby jednotného státního soudnictví, které začalo fungovat v roce 1850, byly položeny v průběhu revolučních let. Před rokem 1848 bylo soudnictví v Rakouském císařství patrimoniální a privilegované, tedy nestátní. Během revoluce mezi lety 1848 – 1849 se však ozývaly stále silnější hlasy, volající

---

⁷¹ SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 39-40.

po reformaci soudnictví a požadující přeměnu vrchnostenské formy soudnictví na soudnictví státní a nezávislé.

Tato revoluční snaha vyvrcholila 4. března roku 1849 vydáním oktrojované ústavy. Dnes ji můžeme znát pod pojmy „březnová“ či „Stadionova“ dle tehdejšího ministra Franze Serapha von Stadiona, který se na tvorbě ústavního předpisu podílel. Oblasti soudnictví byla věnována XII. hlava této ústavy, kdy § 99 stanovil, že výkon moci soudní připadá pouze soudům. Navazovalo na něj ustanovení § 100, ve kterém bylo uvedeno, že „[n]a časy budoucí nemá býti žádných soudů patrimonialních.“ Znění březnové ústavy tak slibovalo přeměnu vrchnostenských soudů na soudy státní. Princip jednotného nezávislého soudnictví však nebyl jedinou zásadou soudního procesu, zavedenou březnovou ústavou. Dále se jednalo například o zásadu veřejnosti a ústnosti soudního jednání, zásadu rovnosti občanů před zákonem nebo zavedení účasti zástupců lidu v rozhodování o trestních věcech prostřednictvím tzv. porot.⁷²

Nová jednotná soustava soudů získala svou podobu od 1. července 1850, kdy nabylo účinnosti císařské rozhodnutí č. 278 ze dne 14. června 1849, kterým byly schváleny „Základy nového soudního zřízení.“ Její součástí představovaly soudy řádné, u nich zřízené kauzální senáty, soudy mimořádné a také rozhodčí soudy. Soustava řádných soudů se z počátku tohoto období skládala z okresních soudů, okresních soudů sborových, zemských soudů, vrchních zemských soudů a Nejvyššího a kasačního soudu.

Průběh trestního řízení upravoval do roku 1850 Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803, jenž obsahoval hmotněprávní i procesněprávní ustanovení trestního práva a navíc upravoval i řízení přestupkové.⁷³ Roku 1850 byl přijat prozatímní trestní řád,⁷⁴ který byl později nahrazen trestním řádem z 29. července 1853.⁷⁵ Tento trestní řád zapříčinil návrat k právní úpravě před revolučním rokem 1848, jelikož opět převážila zásada písemného a tajného řízení v trestních věcech.

---

72 BALÍK, Stanislav. K tradici porotního soudnictví v českých zemích. *Historický obzor*. Praha: prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc., 1994, (5), s. 13-16.

73 MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010, s. 194 a 273.

74 Dle § 68 březnové ústavy pravomoc zákonodárství náležela říšskému sněmu a všechna zákonodárná opatření panovníka měla pouze prozatímní platnost.

75 Zákon č. 151/1853 ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního.

Fakt, že březnová ústava nikdy nevešla v účinnost způsobily Silvestrovské patenty, jež představovaly součást tzv. bachovské soudní reformy. Tyto patenty byly vydány 31. prosince roku 1851 a v jejich důsledku došlo k několika úpravám organizace soudního procesu. Předně došlo ke zrušení Stadionovy ústavy, avšak některé zásady a principy zavedené tímto ústavním předpisem přetrvaly. Soudnictví mělo zůstat nadále státní a nemělo se tak vrátit ke své předrevoluční podobě. V důsledku postupného nástupu neoabsolutismu došlo k úpravě soustavy soudů. Dne 19. ledna 1853 bylo vydáno ministerské nařízení č. 10/1853 ř. z., jehož součástí bylo Nejvyšší rozhodnutí ze září 1852, upravující novou organizaci soustavy soudů. Toto rozhodnutí se skládalo z příloh A – E. Příloha A například upravovala okresní úřady jako úřady soudní, příloha D zase upravovala organizaci sborových soudů první a druhé stolice. Část výkonu soudní moci byla svěřena nově utvořeným smíšeným okresním úřadům. Konkrétně byly úřady sloučeny se soudy okresními, jež rozhodovaly prostřednictvím samosoudce, a to v první instanci. Jen výjimečně zůstaly zachovány samostatné okresní soudy a okresní sborové soudy zcela zanikly⁷⁶. Zákony věnující se organizaci soudní soustavy, přijaté v rámci bachovské soudní reformy, vešly v účinnost 18. dubna 1855 na Moravě a ve Slezsku. V Čechách to bylo o měsíc později, přesněji 26. května 1855.

Dalším mezníkem vývoje právní úpravy soudnictví ve 2. polovině 19. století je rok 1868, kdy došlo k dalším výrazným změnám v organizaci soudní soustavy. Tyto změny měly původ již v prosinci předchozího roku, jelikož 21. prosince 1867 byla pro neuherské země vydána nová, tzv. prosincová ústava.⁷⁷ Ta vycházela především z březnové ústavy z roku 1849. Došlo například ke znovuzavedení porotních soudů, které původně působily pouze do účinnosti Silvestrovských patentů.⁷⁸ Součástí ústavy bylo pět základních zákonů.⁷⁹ Pro oblast soudnictví byl důležitý hlavně zákon č. 144/1867 ř. z., o moci soudcovské. Tento předpis stanovoval, že soudnictví bude opět odděleno od státní správy.

---

76 Okresní soudní pravomoc mezi lety 1855 – 1867 vykonávaly samostatné okresní soudy, smíšené okresní úřady a městsky delegované okresní soudy (viz 3. 3. 1 Okresní soudy).

77 JÁNOŠÍKOVÁ, Petra – KNOLL, Vilém – RUNDOVÁ, Alena. *Mezníky českých právních dějin*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 157-158.

78 Poroty byly předvídané již v čl. 11 zákona č. 144/1867 ř. z., o moci soudcovské. Zavedeny byly až zákonem č. 32/1869 ř. z.

79 Zákon č. 141 o říšském zastupitelstvu, zákon č. 142 o všeobecných právech státních občanů, zákon č. 143 o zřízení říšského soudu, zákon č. 144 o moci soudcovské a zákon č. 145 o moci vládní a výkonné.

Prosincovou ústavu doplňoval zákon č. 59/1868 ř. z., jenž byl přijat v červnu 1868.⁸⁰ Ten zrušil spojené okresní úřady, což znamenalo obnovení samostatnosti okresních soudů, a to od 31. srpna 1868. Na základě tohoto zákona docházelo v následujících letech ke změnám soudních obvodů.⁸¹

Další změna v právní úpravě trestního řízení nastala roku 1873, kdy byl přijat tzv. Glaserův trestní řád.⁸² Předpis nesl označení po svém autorovi, Juliusi Antonovi Glaserovi, jenž byl ministrem vnitra mezi lety 1871 – 1879. Tento trestní řád se navracel k zásadám, které přinesl prozatímní trestní řád z roku 1850.⁸³ Roku 1898 se po více než sto letech dočkal nové zákonné úpravy i civilní proces.⁸⁴ Mezi lety 1895 – 1896 byly přijaty čtyři předpisy, a to zákon o pravomoci a příslušnosti soudů,⁸⁵ civilní soudní řád,⁸⁶ exekuční řád⁸⁷ a zákon o organizaci soudů.⁸⁸ Tento soubor norem nabyt účinnosti dne 1. ledna 1898. Trojinstanční civilní řízení bylo v první a druhé instanci ústní, ve třetí pouze písemné. V řízení před sborovými soudy byla uplatňována zásada povinného zastoupení advokátem.

Po vzniku samostatného československého státu dostala několika změn samozřejmě i soustava soudů. Nelze však tvrdit, že by se jednalo o úpravy jakkoli velkého rozsahu. Nově vzniklými soudními institucemi byly například Nejvyšší správní soud, Volební soud nebo Ústavní soud. Soustava soudů na území Předlitavska se lišila od soustavy uherské, muselo tak dojít ke sjednocení soudní organizace na území Československa. K tomu došlo 10 let po vzniku Československé republiky, a to na základě zákona č. 201/1928 Sb., o úpravě některých organizačních otázek v oboru soudnictví.⁸⁹ Zákon nabyt účinnosti dne 14. března roku 1929.

---

80 Zákon ze dne 11. června 1868, ježto se týče organizace soudů okresních.

81 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 86.

82 Zákon č. 119/1873 ř. z.

83 Jednalo se například o zásadu ústnosti či zásadu veřejnosti.

84 Do té doby byl účinný josefínský obecný soudní řád z roku 1781.

85 Zákon č. 110 a 111/1895 ř. z. (tzv. jurisdikční norma).

86 Zákon č. 112 a 113/1895 ř. z.

87 Zákon č. 78 a 79/1896 ř. z.

88 Zákon č. 217/1896 ř. z.

89 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 152-153.

3.3 Soudy řádné

3.3.1 Okresní soudy

Okresní soudy (Bezirksgerichte) byly nejnižším článkem soudní soustavy. Jejich působnost byla dána pro tzv. soudní okresy. Bylo by však mylné si myslet, že se soudní okresy shodovaly s okresy politickými. Zpravidla jeden politický okres zahrnoval hned několik okresů soudních. Již na základě tohoto faktu je zřejmé, že v této době tak vzniklo mnoho okresních soudů, přičemž 210 jich bylo zřízeno na území Čech, 78 na Moravě a 22 ve Slezsku. Celkový počet činil 310 okresních soudů.⁹⁰

U okresních soudů byly věci projednávány zpravidla samosoudcem. V jejich čele působil okresní soudce, jakožto přednosta soudu. Dalšími pracovníky byli adjunkti, úředníci pozemkových knih, případně auskultanti a další pomocné osoby. Mezi ty patřili například soudní sluhové, působící též jako soudní vykonavatelé.⁹¹

Okresní soudy byly rozděleny do tří tříd. Do nich byly řazeny vzhledem k jejich poloze, dále podle rozlohy a počtu obyvatel žijících v daném okresu. Významem tohoto členění byla trestní příslušnost, na civilní řízení to nemělo žádný vliv. Okresní soudy první třídy vykonávaly kromě své působnosti i trestní agendu jako okresní soudy sborové. Většina okresních soudů byla druhé třídy. Mezi okresní soudy třetí třídy byly zařazeny pouze dva, a to Okresní soud Hora svatého Šebestiána a Okresní soud Hora svaté Kateřiny, přičemž oba dva soudy patřily do obvodu Krajského soudu v Mostě.⁹²

Okresním soudům byly svěřeny věci menšího či místního významu s cílem urychlit soudní řízení. Rozhodovaly spory, v nichž hodnota předmětu řízení byla nanejvýše 500 zlatých, nebyla-li dána zvláštní příslušnost jiného soudu. Dále byly věcně příslušné pro taxativně vymezené spory vzhledem k předmětu soudního

---

90 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 152-153.

91 HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. 1. vydání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 319.

92 SCHELLE, Karel – SCHELLEOVÁ, Ilona – VOJÁČEK, Ladislav. *Proměny státu a práva v druhé polovině 19. století: vybrané problémy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 100.

řízení, aniž by byl brán ohled na jeho hodnotu.⁹³ V civilním nesporném řízení vedly řízení pozůstalostní, řízení o opatrovnictví či poručenství, nebo řízení o prohlášení za mrtvého.⁹⁴ Ve věcech trestních projednávaly přestupky a dále byly nápomocny okresním soudům sborovým při řízeních o zločinech a přečinech.⁹⁵

Od roku 1855, kdy došlo k začlenění samostatných okresních soudů do okresních úřadů, byla okresní soudní pravomoc vykonávána prostřednictvím smíšených okresních úřadů, samostatných okresních soudů a městsky delegovaných okresních soudů. Mezi lety 1855 – 1868 působilo v Čechách 187 smíšených okresních úřadů, na Moravě 70 a ve Slezsku 20.⁹⁶ Jak již bylo zmíněno, byly zachovány i některé samostatné okresní soudy, a to pouze v Čechách, zatímco na Moravě ani ve Slezsku nezůstal jediný.⁹⁷ Městsky delegovaných soudů bylo v Čechách 17, na Moravě sedm a ve Slezsku pouze dva. Tyto soudy byly organizovány společně se soudy krajskými (zemskými), tudíž byly vždy umístěny v sídle daného soudu. Jedinou výjimkou byla Praha, kde působily dva městsky delegované soudy civilní (soud pro Prahu I., II., V. a Vyšehrad a soud pro Prahu III. a VI.) a jeden městsky delegovaný soud trestní (soud pro Prahu-město a Vyšehrad).⁹⁸

Po přijetí zákona č. 59/1868 ř. z. docházelo v průběhu let k úpravám obvodů okresních soudů, přičemž vznikaly i obvody nové. V roce 1918 v Čechách působilo 232 okresních soudů, z nichž bylo 20 městsky delegovaných. Na Moravě se počet okresních soudů navýšil na 82, z toho osm jich působilo jako městsky delegované soudy. Ve Slezsku bylo 25 okresních soudů a pouze dva fungovaly jako soudy městsky delegované. Roku 1918 tak bylo v českých zemích zřízeno 339 soudů na okresní úrovni, což znamená, že se jejich počet ve srovnání s rokem

---

93 Spory z nájmu a pachtu, z rušení držby věcí movitých i nemovitých, zapsaných u okresního soudu, o náhradu škody způsobenou lidmi nebo zvířaty na pozemcích a plodinách, ze smluv služebních a námezdních, spory mezi hostinskými, dopravci a těmi, kdo použil jejich služeb, odměny lékařů, učitelů a vychovatelů, zrušení manželského společenství.; PRINC, Michal. *Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938*. Praha, 2008. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, s. 25.

94 Dále například dobrovolné rozvody či dobrovolná vyrovnání.; *Tamtéž*.

95 ŠOLLE, Václav. Počátky buržoazního soudnictví v českých zemích: I. část. *Sborník archivních prací*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra ČSR, 1968, 18(1), s. 116.

96 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 72.

97 Okresní soud Jindřichův Hradec, Okresní soud Karlín, Okresní soud Klatovy, Okresní soud Litomyšl, Okresní soud Rychnov nad Kněžnou a Okresní soud Vysoké Mýto.

98 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 79-82.

1850 zvýšil o 29. Po vzniku Československé republiky nedošlo k žádným výrazným změnám v činnosti a organizaci okresních soudů. I nadále byly základní organizační jednotkou soudnictví.

	Čechy	Morava	Slezsko	Celkem
1850 – 1855	210	78	22	310
1855 – 1868	210	77	22	309
1868 – 1918	232	82	25	339

Tabulka č. 2 – počet vykonavatelů soudní moci na okresní úrovni (samostatné okresní soudy, smíšené okresní úřady a městsky delegované soudy) mezi lety 1850 – 1918

3.3.2 Okresní soudy sborové

Okresní soudy sborové (Collegialbezirksgerichte) nebyly samostatnou jednotkou jako okresní soudy. Jednalo se pouze o vymezení určitých pravomocí okresních soudů prvního stupně ve svém širším obvodu⁹⁹ a soudů zemských a krajských ve svém užším obvodu.¹⁰⁰ Jelikož nebyly okresní soudy sborové samostatnou jednotkou, byl jejich personál sestaven ze zaměstnanců soudů okresních a soudů zemských či krajských, u kterých byly zřízeny. Okresní sborové soudy působily výlučně jenom jako soudy trestní.

Obvody okresních soudů sborových se zpravidla rozkládaly na 50 – 80 čtverečních kilometrech, kde pobývalo 70 až 120 tisíc obyvatel.¹⁰¹ V Čechách jich tak vzniklo 43, z toho 30 u okresních soudů první třídy a 13 u soudů zemských či krajských. Na Moravě jich nově působilo 25, přičemž 19 z nich bylo zřízeno při soudech okresních prvního stupně a šest u soudů působících na krajské úrovni. Ve Slezsku byl samozřejmě počet okresních sborových soudů nejnižší. Na tomto území jich bylo zřízeno pět, a to tři při okresních soudech prvního stupně a po jednom u Zemského soudu v Opavě a Krajského soudu v Těšíně.¹⁰²

99 Jednalo se o obvod daného okresního soudu prvního stupně a obvod dalších 1 až 8 okresních soudů.; SCHELLE, Karel – SCHELLEOVÁ, Ilona – VOJÁČEK, Ladislav. *Proměny státu a práva v druhé polovině 19. století: vybrané problémy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 100.

100 Do něj spadalo v závislosti na velikosti obvodu zemského soudu 3 až 11 soudních okresů.; *Tamtéž*.

101 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 62.

102 *Tamtéž*, s. 69-71.

Okresní sborové soudy rozhodovaly v první instanci ve věcech zločinů, které nebyly vyhrazeny soudům krajské úrovně, a dále ve věcech přečinů,¹⁰³ kde jedinou výjimku tvořily přečiny tiskové. Pokud nebyly příslušné ve věci rozhodovat, působily jako vyšetřovací soudy. To však platilo pouze do 31. srpna 1852, protože od září již vyšetřovaly okresní sborové soudy pouze těžké zločiny. Vyšetřování vedl vždy jeden vyšetřující soudce, pokud ale soud rozhodoval ve věci, byl sestaven ad hoc tříčlenný senát, který se skládal z předsedy a dvou přísedících.¹⁰⁴ V Čechách od května a na Moravě a ve Slezsku již od dubna roku 1855 přestaly okresní soudy sborové vykonávat svou působnost. Jako součást soudní soustavy tak tyto soudy zanikly.

3.4 Profese soudce mezi lety 1850 – 1938

V době Rakousko-Uherské monarchie bylo pro přijetí do přípravné soudcovské služby vytyčeno hned několik podmínek, jež musely být žadateli splněny. Mezi základní požadavky, které byly stejné jako u státní služby, se řadilo státní občanství, dále věk 18 – 40 let a dodržování dobrých mravů. Uchazeč musel na vyzvání prokázat, že nebyl úřady prohlášen za marnotratníka a na jeho majetek nebyl uvalen konkurz. Potřebnou náležitostí spojenou speciálně se soudcovskou profesí bylo úspěšné právnické studium na jakékoli univerzitě v monarchii a složení tří státních teoretických zkoušek, které do 1. října 1894 mohl nahradit získaný doktorát.¹⁰⁵

Pokud byly stanovené podmínky splněny, mohl být uchazeč přijat do výkonu soudcovské služby, a to na základě rozhodnutí prezidenta vrchního zemského soudu v daném obvodu. Přípravná služba byla tříletá a po dobu jejího plnění byl dotyčný nazýván auskultantem. Dle určených pravidel byly časové fáze soudcovské služby rozděleny na působnost u okresních soudů, u sborových soudů a státního zastupitelství, u vrchního zemského soudu, finanční prokuratury nebo advokátní kanceláře. Na závěr služby bylo třeba složit soudcovskou zkoušku,

---

103 Mezi přečiny byly například řazeny trestné činy nedospělých, které by jinak byly zločiny, zabití a těžká zranění z nedbalosti, smilstvo, kuplířství nebo popuzování proti úřadům.

104 ŠOLLE, Václav. Počátky buržoazního soudnictví v českých zemích: I. část. *Sborník archivních prací*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra ČSR, 1968, 18(1), s. 117-118.

105 SKŘEJPEK, Michal. *Právnický stav a právnické profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 160.

pořádanou vrchními zemskými soudy. Tu bylo možné nahradit zkouškou advokátní, nikoli však notářskou.¹⁰⁶ Na úspěšné složení soudcovské zkoušky byly pouze dva pokusy. Pokud se uchazeči nezdařil ani jeden z nich, byl následně vyloučen nejen z funkce soudce, ale i advokáta, notáře a státního zástupce.¹⁰⁷ Ve výjimečných případech nemusela být zkouška ani soudcovská služba plněna vůbec.¹⁰⁸ Po zkoušce následovalo složení soudcovské přísahy do rukou prezidenta vrchního zemského soudu. Kandidát přísahal věrnost a poslušnost císaři a habsburskému rodu a dále, že svou funkci bude vykonávat dle svého nejlepšího přesvědčení, spravedlivě a nestranně.¹⁰⁹ Po dosažení věku 24 let mohl být uchazeč zvolen soudcem. Jmenování prováděl ministr spravedlnosti nebo samotný císař.

Disciplinární odpovědnost soudce byla upravena tzv. organickým zákonem z června 1850,¹¹⁰ jehož součástí byla i úprava jednacích soudního řádu. Tento předpis byl po přijetí tzv. Soudní instrukce zrušen.¹¹¹ Nový zákon pro výkon profese soudce stanovil povinnou nestrannost, zákaz přijímání darů a dále zákaz výkonu jiného povolání. Na základě syndikátních stížností mohl být soudce stíhán za škodu, kterou při výkonu své funkce způsobil, a za níž byl odpovědný.¹¹²

Na Soudní instrukci navazoval zákon o moci soudcovské, jenž byl součástí prosincové ústavy. Ve znění tohoto předpisu byl soudce nezávislý, nestranný a při rozhodování se řídil svým nejlepším přesvědčením, ovšem v mezích zákona. K přeložení, zbavení úřadu či zařazení soudce do výslužby, bylo třeba rozhodnutí disciplinárního soudu. Soudci byly jmenováni pro určitý soud, přičemž mohli být za účelem výpomoci přeřazeni k jinému soudu, maximálně však na dobu šesti měsíců.¹¹³

---

106 SKŘEJPEK, Michal. *Právníký stav a právníké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 160.

107 *Tamtéž*, s. 162.

108 V případě, že se o výkon povolání soudce ucházeli habilitovaní učitelé právníkých fakult.

109 SKŘEJPEK, Michal. *Právníký stav a právníké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 162.

110 Prozatímní zákon organický pro soudy, vyhlášený císařským patentem z 28. června 1850 (č. 258/1850 ř. z.).

111 Zákon z 19. května 1853 o zřízení vnitřním a řádu jednacím veškerých úřadů soudních (č. 81/1853 ř. z.), vyhlášený císařským patentem ze 3. května 1853.

112 Syndikátní stížnosti byly stížnosti ve věcech náhrady škody, jež byla způsobena porušením práv stěžovatele soudcem, soudním zřízencem, úředníkem či notářem jako soudním komisařem, a to při výkonu jejich funkcí v řízení sporném i nesporném.; OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního I*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1897, s. 32.

113 SKŘEJPEK, Michal. *Právníký stav a právníké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 160-161.

4. Sokolovsko – charakteristika místního vývoje

4.1 Území Sokolovska dříve a dnes

Sokolovský region si dnes můžeme vymezit územím okresu Sokolov. Ten leží v západních Čechách a společně s většími okresy Cheb a Karlovy Vary tvoří Karlovarský kraj. Kromě hranic s okresy má také společné hranice se Spolkovou republikou Německo, konkrétně se Saskem. Právě blízkost Sokolovska k Německu určovala historii tohoto regionu.

Mezi města na Sokolovsku, významná z pohledu advokacie, notářství a soudnictví, lze řadit Sokolov (dříve Falknov nad Ohří, německy Falkenau an der Eger), Kraslice (německy Graslitz), Loket (německy Elbogen) a Nejdek (dříve Nýdek, německy Neudek). Vzhledem k časovému vymezení mé diplomové práce je důležité zmínit, že se hranice politických okresů ve srovnání s dnešním uspořádáním lišily, a tak území obce Nejdek již dnes do sokolovského okresu nespadá. Dříve se Nejdek nacházel na území politického okresu Kraslice, který později zanikl a dnes je součástí Sokolovska.

Jak Nejdek, tak Kraslice již nejsou tak velkými městy, jakými bývaly. Roku 1896 byly Kraslice dle počtu obyvatel dokonce 35. největším městem v českých zemích.¹¹⁴ Opačný vývoj zaznamenalo město Sokolov. Zatímco v minulosti patřilo k menším městům, dnes ho můžeme považovat za řádné okresní město.

Dříve královské město Loket bylo do roku 1850 krajským městem Loketského kraje. Následně bylo na krátké období zařazeno do politického okresu Karlovy Vary. Součástí falknovského politického okresu byl Loket již roku 1868.¹¹⁵ Od 2. prosince 1913 byl Loket okresním městem samostatného politického okresu, jehož hranice se shodovaly s loketským soudním okresem.¹¹⁶ Dnes je město Loket součástí okresu Sokolov.

---

114 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1896*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896, 4(1), s. 288.

115 BURDA, Tomáš. *Historické hranice a proces polarizace prostoru v Česku* [online]. Praha: Nakladatelství P3K, 2016 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: https://www.p3k.cz/burda/historicke_hranice_tomas_burda.pdf, s. 74.

116 *Státní okresní archiv v Sokolově (SOkA Sokolov)*, fond Okresní úřad Sokolov, presidiální spis č. 509/21, č. kar. 3.

4.2 Průřez historií Sokolovska

První písemné zmínky o Sokolovu, dříve osady Falkenau, jsou zaznamenané na počátku roku 1279. Prvním známým šlechtickým rodem na území Sokolovska byl rod Nothaftů, kterému patřila taktéž rozsáhlá území na Chebsku. V 15. století získali území Sokolovska a Loketska Šlikové za pomoc císaři Zikmundovi v husitských válkách. Ti zde nechali postavit známý zámek, ve kterém dnes sídlí městské muzeum. Po bitvě na Bílé hoře připadl majetek Šliků Nosticům. Název Falkenau se později změnil na Falknov. Významově zůstal stejný, pouze došlo k jeho počestění. Používán byl až do roku 1948, kdy město získalo název Sokolov. Pozůstatky názvu Falknov jednoznačně vidáme ve městě dodnes, ať už v podobě různých podniků nebo historických památek. Německé jméno města vzniklo z výrazů *der Falken (sokol)* a *Au (mokřina či luh)*. Tato složenina vznikla pravděpodobně jako označení pro území luk kolem Ohře, na nichž žilo mnoho sokolů.¹¹⁷ Již z původního německého názvu je zřejmé, že symbolem města je právě sokol. Ten se nachází ve znaku i na vlajce města.

V 18. století došlo k velkému rozmachu chmelařství a chmelnic, které se rozkládaly na ploše větší než 100 hektarů. Koncem 18. století se sokolovský region odklonil od chmelařství a zaměřil se především na uhelný průmysl, který zde přetrvává dodnes. V sokolovské a chebské pánvi těžba uhlí probíhala na území od Sadova a Lesova přes Karlovy Vary, Počerny, Tašovice, Chodov, Nové Sedlo, Staré Sedlo, Královské Poříčí, Lomnici, Svatavu, Sokolov, Dolní Rychnov, Bukovany, Habartov, Zlatou, Kynšperk, Nový Kostel, Třebeň a Cheb až k Pomezí nad Ohří.¹¹⁸ Rozvoj hornictví na konci 18. století výrazně pozdvihl region a spustil provoz několika textilních továren, skláren, výroben porcelánu, ale také výroby hudebních nástrojů nebo dřevěných hraček. Většina z těchto průmyslových podniků již nefunguje, ale ve své době region díky této výrobě vzkvétal.¹¹⁹

V 19. století nastaly změny v důsledku revolucí, které se dotkly i Sokolovska. Došlo k nahrazení panské správy místní samosprávou.

---

117 KORB, František. *Místní jména v sokolovském okrese*. Karlovy Vary: Krajské nakladatelství, 1957, s. 34.

118 JISKRA, Jaroslav. *Velká kniha hornictví Karlovarského kraje*. Svatava: Jan Bodrov, 2010, s. 5.

119 BERAN, Jiří a kol. *Dějiny Karlovarského kraje*. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004, s. 116.

Na Sokolovsku vznikly politické okresy Falknov a Kraslice. Okresní soudy byly zřízeny nejen ve Falknově a Kraslicích, ale i v Lokti a Nejdku. Rozvoj falknovského města byl zbrzděn ve druhé polovině 19. století, kdy město postihly dva rozsáhlé požáry v letech 1873 a 1874.¹²⁰

Během první světové války se sokolovští obyvatelé nevyhnuli své povinnosti sloužit císaři a bojovat jeho jménem ve válce. Pro region byla válka devastující, protože nebyl zcela zemědělsky samostatný, obyvatelé se stávali stále chudšími a současně se ve společnosti šířila spousta nemocí. Velká část obyvatel trpěla hladem, což vedlo k různým formám projevu nesouhlasu, jako například rabování obchodů a obydlí bohatších občanů ve Falknově, Bukovanech a Horním Slavkově na podzim roku 1918. V některých obcích na Sokolovsku dosahoval počet mrtvých až 6% všech obyvatel.¹²¹ Velkou část práce v průmyslových podnicích vykonávali zajatci ze zajateckého tábora v Jindřichovicích, který byl jedním z největších na území Předlitavska.

Druhá světová válka byla pro Sokolovsko tíživá vzhledem k jeho blízkosti k Německu a velkému počtu německých obyvatel. Dne 3. října roku 1938 byl Sokolov vojensky obsazen. Když však o den později projížděl Hitler přes Sokolovsko, dostalo se mu velkých oslav. Během války se město stalo hned dvakrát obětí náletu spojeneckého letectva. Válka pro Sokolov skončila až osvobozením americkými vojsky 7. května roku 1945, po čemž došlo k násilnému odsunu Němců.

4.3 Stav dochovaných pramenů

Vzhledem k historii a poloze sokolovského regionu je zřejmé, že většina místních obyvatel z let 1850 – 1938 se hlásila k německé národnosti a také německy samozřejmě hovořila. Jak již bylo řečeno v úvodu práce, Sokolovsko bylo od vzniku Československé republiky součástí autonomní provincie Deutschböhmen. V tomto období se začal procentuální poměr německého obyvatelstva mírně snižovat v soudních okresech Falknov a Loket. Na území

---

¹²⁰ Historie města Sokolov. *sokolov.cz* [online]. 23. 9. 2014 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.sokolov.cz/mesto/historie-mesta-sokolov-63>

¹²¹ BERAN, Jiří a kol. *Dějiny Karlovarského kraje*. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004, s. 128-129.

soudních okresů Kraslice a Nejdek byl pokles počtu německého obyvatelstva naprosto minimální. Tomu odpovídají i dochované prameny, které jsou v drtivé většině psané ve starém německém jazyce.

Byť byla přibližně třímilionová německá menšina tou nejpočetnější na území nově vzniklého Československa, nebyla zdaleka jediná. Mezi další se řadila menšina polská nebo maďarská. Napjatá jazyková situace v novém státě vedla k vydání tzv. jazykového zákona ze dne 29. února 1920.¹²² Ta stanovila jako úřední jazyk československý. Na území, které do 28. října 1918 náleželo ke královstvím a zemím na říšské radě zastoupeným se užívala převážně čeština, na Slovensku pak slovenština. Výhradní postavení jazyka československého bylo oprávnění učinit v tomto jazyce veškerá úřední či soudní podání. Národnostních menšin se týkalo znění § 2 zákona. To stanovilo, že „[s]oudy, úřady a orgány republiky, jichž působnost vztahuje se na okres soudní, v němž podle posledního soupisu lidu obývá alespoň 20 procent státních občanů téhož, však jiného jazyka než československého, jsou ve všech věcech, jichž vyřízení náleží jim na základě toho, že působnost jich vztahuje se na tento okres, povinny přijímat od příslušníků jazyka této menšiny podání v témž jazyku a vydati vyřízení těchto podání nejen v jazyku československém, nýbrž i v jazyku podání.“ Taková situace byla ve všech soudních okresech na území Sokolovska. Ve Falknově, Kraslicích, Lokti ani Nejdku neklesl do roku 1938 procentuální poměr občanů německé národnosti pod hranici 90%.

	1880	1900	1921	1930
Počet obyvatel	36 564	46 485	56 169	61 629
% Němců	99%	99%	94%	94%

Tabulka č. 3 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtů občanů soudního okresu Falknov mezi lety 1880 – 1930¹²³

¹²² Zákon č. 122/1920 Sb. z. a n., jímž se stanoví zásady jazykového práva v republice Československé.

¹²³ MLEZIVA, Štěpán. *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti* [online]. 2. opravené vydání. Praha: Vlastním nákladem, 2017 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://sovamm.wz.cz/retrospektiva2017.pdf>, s. 85-117.

	1880	1900	1921	1930
Počet obyvatel	25 927	33 333	36 237	38 881
% Němců	100%	100%	98%	99%

Tabulka č. 4 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtů občanů soudního okresu Kraslice mezi lety 1880 – 1930¹²⁴

	1880	1900	1921	1930
Počet obyvatel	27 235	41 687	38 570	40 795
% Němců	100%	99%	95,5%	96%

Tabulka č. 5 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtů občanů soudního okresu Loket mezi lety 1880 – 1930¹²⁵

	1880	1900	1921	1930
Počet obyvatel	18 993	20 519	22 830	26 378
% Němců	100%	100	98%	99%

Tabulka č. 6 – procentuální poměr německých obyvatel z celkového počtů občanů soudního okresu Nejdek mezi lety 1880 – 1930¹²⁶

Dochované prameny jsou až na výjimky zpravidla kusé a neucelené. Jednou z příčin je samotný fakt, že je většina těchto dokumentů psána ručně starou němčinou, která je velice těžce přeložitelná. Dalšími důvody jsou druhá světová válka, kdy byla část pramenů zničena, anebo následný odsun Němců, kteří mohli některé z archiválií vzít s sebou. Nejvíce informací lze dohledat k osobám advokátů, což je pochopitelné vzhledem ke srovnání počtu advokátů, notářů a soudců, působících v českých zemích od roku 1850.

¹²⁴ MLEZIVA, Štěpán. *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti* [online]. 2. opravené vydání. Praha: Vlastním nákladem, 2017 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://sovamm.wz.cz/retrospektiva2017.pdf>, s. 85-117.

¹²⁵ *Tamtéž.*

¹²⁶ *Tamtéž.*

5. Advokacie na Sokolovsku mezi lety 1850 – 1938

Sídla advokátů byla zpravidla umístěna ve městech, kde sídlil také okresní soud, a tak na území Sokolovska působili advokáti s kanceláři ve Falknově, Kraslicích, Lokti a Nejdku. Počet advokátů v daném městě se samozřejmě odvíjel od velikosti soudních okresů vzhledem k širší poptávce po advokátních službách. Nejvíce advokátů tak bylo ve Falknově, kde jich již roku 1896 působil pět. Navzájem srovnatelný počet advokátních kanceláří sídlilo v Kraslicích a Lokti, nejméně jich pak bylo možné nalézt v Nejdku.

Stejně jako v ostatních městech na území českých zemí i na Sokolovsku se značně projevoval tendenční růst počtu advokátů vzhledem k vydání advokátního řádu z roku 1868, jenž zajistil svobodný přístup k povolání advokáta. Jestliže roku 1896 působil ve Falknově pět advokátů, roku 1938 jich zde bylo dokonce 12. Velký nárůst v tomto období zaznamenalo i město Nejdek, jelikož se původní počet dvou advokátů v roce 1896 do roku 1938 ztrojnásobil. I v Kraslicích a Lokti advokátů přibývalo, když se ve stejném časovém období jejich celkový počet zvýšil ze tří advokátů na pět.¹²⁷

Mezi nejdéle působící advokáty ve Falknově lze zcela jistě řadit JUDr. Franze Petera, který po 11 let dokonce zastával post starosty města. Dalšími advokáty, kteří byli ve Falknově taktéž starosty byli JUDr. Karl Friedl či JUDr. Hermann Becker.¹²⁸ Do vyšší politiky se zapojil JUDr. Karl Frengl. Tento falknovský advokát se stal mezi lety 1908 – 1913 poslancem českého zemského sněmu. Židovského původu byli advokáti JUDr. Ludwig Unger a JUDr. Ludwig Steiniger, jichž rodiny bohužel potkal neblahý osud a většina z nich se stala obětí holocaustu.

Pravděpodobně nejznámějším kraslickým advokátem byl JUDr. Karl Kriegelstein Ritter von Sternfeld, který byl současně poslancem českého zemského sněmu. Po něm se advokátní kanceláře chopil jeho syn Manfred. V Lokti po dlouhou dobu působili JUDr. Antonín Horner a JUDr. Otto Schebek.

---

¹²⁷ *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896 – 1938, 4(1) – 44(1).

¹²⁸ *Státní okresní archiv v Sokolově (SOKA Sokolov)*. Archiv města Sokolov. EL NAD č. 717 [online]. 2017 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://www.inventare.cz/pdf/soap-so/soap-so_ap0117_00717_am-sokolov-di2.pdf

Oba tyto advokáty zde byli zapsáni již od počátečních let 20. století a vydrželi zde po celé období první republiky.¹²⁹ Nejdeckými advokáty byli například JUDr. Arthur Schiff nebo JUDr. Bedřich Löbl. U obou těchto advokátů si odbýval svou praxi JUDr. Leo Hensch, který v Nejdku po první světové válce otevřel svou vlastní advokátní kancelář.

5.1 Vybrané osobnosti

5.1.1 JUDr. Franz Schuster

Franz Schuster se narodil 10. srpna 1856 v Lubech u Chebu (německy Schönbach).¹³⁰ Působil jako advokát ve Falknově. V Batovcově almanachu je jako advokát se sídlem ve Falknově veden již roku 1896. Současně byl i právním zástupcem města. Nejprve však vystudoval právnickou fakultu Německé univerzity v Praze, kde studium úspěšně zakončil 26. října 1882 a získal titul JUDr.¹³¹ Jako kandidát advokacie působil například u JUDr. Petera ve Falknově, u JUDr. Schmidta v Lokti či u JUDr. Bischoffa opět ve Falknově.¹³² Z kroniky města Sokolova lze vyčíst, že byl dlouhá léta právním zástupcem montážní průmyslové firmy Johanna Davida Starcka v Dolním Rychnově. Od roku 1872 žil ve Falknově v domě na Starém náměstí. V několika patrech jeho velkého domu byla obrovská knihovna, kterou během svého života postupně shromažďoval a rozšiřoval.¹³³

Měl jediného syna, taktéž právníka, kterého velmi podporoval ve studiích. Jím byl JUDr. Otto Schuster, který se narodil 27. června 1890. Otto však zemřel velmi mlád ve věku 29 let, dne 25. října 1919. Příčinou jeho smrti byl zánět a následné protržení slepého střeva. Během svého života se nestihl oženit. Jeho smrtí zaniklo předávání slavného příjmení na další generaci. Franz Schuster byl smrtí syna Otty velmi zdrcen a myšlenkami s ním byl v podstatě po celý zbytek

---

129 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896 – 1938, 4(1) – 44(1).

130 Schuster Franz. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://1url.cz/pKL6G>

131 *Tamtéž*.

132 *Právník*. 23. Praha: Academia, 1884, s. 504 a 720.

133 LINHOVÁ, Sandra. Hrobka a závěť. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(2), s. 21-22.

svého života. Společně se svou ženou Emilií nechali v roce 1922 na místním hřbitově postavit rodinnou hrobku. O této Franz Schuster píše i ve své závěti, kde si přál, aby byla hrobka udržována a stala se vzpomínkou na jeho syna. Z tohoto důvodu vyčlenil i finance, které měly být v budoucnu vynaloženy na údržbu a případné opravy. V závěti požádal město, aby případně pomohlo se zachováním hrobky do budoucna.¹³⁴

Mládí prožil Franz Schuster v nedalekých Lubech se svými rodiči a třemi sestrami. Dne 6. června 1889 se oženil s Emilií Ungerovou, jež pocházela z Dolního Rychnova a byla o devět let mladší než její manžel. Dobré rodinné vztahy, především se sestrami, vedly k tomu, že Schuster podporoval v dalším vzdělávání i své synovce. K nim patřil například syn sestry Franzisky Walter Schmidt, který získal titul MUDr. a působil jako lékař v Kraslicích. Její další syn Otto, jenž získal titul Dr. Phil. působil jako profesor v Mariánských Lázních. Franzisky třetí syn Karl získal titul JUDr. a původně měl převzít právnickou praxi po svém strýci v Sokolově. Zmiňovaní tři bratři měli ještě tři sestry. Schusterovo druhá sestra se jmenovala Theresie a měla dva syny a dvě dcery. Syn Karel získal titul MUDr. a pracoval jako místní doktor v Lubech. Druhý syn Otto působil v Lubech jako mlynář.¹³⁵

Franz Schuster v roce 1933 sepsal závěť, v níž zmiňoval výše uvedenou hrobku. Dále rozdělil majetek mezi celou svou rodinu. Část peněz však odkázal sirotčinci ve Falknově a nadaci pro sirotky, která nesla jméno jeho zemřelého syna. Nadaci JUDr. Otto Schustera v Lubech založila sestra Franze Schustera Cenci. Jako jediná z jeho sester se nikdy neprovdala a zemřela bezdětná. Této nadaci Schuster odkázal také dům v Lubech. Z neznámých důvodů však v dubnu roku 1939 škrtnl část závěti, týkající se právě nadace a daru sirotčinci. Důvodem mohla být nepokojná situace ve světě těsně před začátkem druhé světové války.¹³⁶

Franz Schuster zemřel dne 5. července 1939¹³⁷ ve věku nedožitých 83 let. Nutno podotknout, že přání ohledně rodinné hrobky, zachycené v jeho poslední vůli, bylo vyslyšeno. Město Sokolov v letech 2019 a 2020 nechalo hrobku

---

134 LINHOVÁ, Sandra. Hrobka a závěť. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(2), s. 21-22.

135 *Tamtéž*, 22-23.

136 *Tamtéž*, 23.

137 *Tamtéž*, 21.

kompletně opravit a oplotit.¹³⁸ Před rekonstrukcí byla hrobka již v dezolátním stavu. Ovšem toto bylo asi jediné splněné přání, které Schuster do závěti napsal. Finanční zabezpečení jeho rodiny se nekonalo, ale díky podpoře během studií se jeho synovcům podařilo pro své rodiny zajistit živobytí.

5. 1. 2 JUDr. Karl Frengl

Narodil se 6. dubna 1860 v Klokočce u Mladé Boleslavi.¹³⁹ Studoval na gymnáziu v České Lípě a následně vystudoval práva na Německé univerzitě v Praze. Zde své studium zakončil v červenci roku 1885 získáním doktorátu.¹⁴⁰ Během studia byl členem studentského sdružení Burschenschaft Carolina.

Stejně jako JUDr. Franz Schuster působil jako advokát ve Falknově již roku 1896.¹⁴¹ Mimo profese advokáta byl také politikem. Řadil se k německým radikálním nacionalům. Na počátku 20. století byl dokonce poslancem českého zemského sněmu, jelikož byl roku 1908 zvolen za kurii venkovských obcí (volební obvod Falknov – Kynžvart). Z celkového počtu 1 596 hlasů jich obdržel 863, čímž se mu podařilo získat absolutní většinu, a tak byl JUDr. Karl Frengl zvolen za člena sněmu.¹⁴² Ve funkci setrval jedno funkční období, tedy do roku 1913. Po celou dobu stále působil jako advokát ve Falknově. Roku 1914 se odstěhoval do rakouského Tullnu, kde 4. listopadu 1919 zemřel ve věku 59 let.¹⁴³

---

138 Schusterova hrobka je oplocena a okolí upraveno. *Město Sokolov* [online]. 27. 8. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.sokolov.cz/novinky/aktuality_mu/schusterova-hrobka-je-oplocena-a-okoli-upraveno-48030

139 *Státní oblastní archiv v Praze (SOA v Praze)*. Barkov nad Jizerou 10 [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/3754/94>

140 LIŠKOVÁ, Marie. *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861-1913*. Praha: Státní ústřední archiv, 1994, s. 69.

141 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1896*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896, 4(1), s. A1.

142 Sněm království Českého 1908 – 1911: 1. zasedání 15. 9. 1908. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1908skc/1/stenprot/001schuz/s001004.htm>

143 *Bohemia*. Praha: Gottlieb Haase Söhne, 1914, 87(307), s. 6.

5.1.3 JUDr. Karl Kriegelstein Ritter von Sternfeld a JUDr. Manfred Kriegelstein Ritter von Sternfeld

Karl Kriegelstein se narodil dne 10. října 1860 v Žatci.¹⁴⁴ Pocházel z patricijské rodiny. Té byl roku 1792 udělen dědičný císařský rytířský titul, což potvrdil o rok později i císař František II. Kriegelstein Studoval na gymnáziích v České Lípě a v Litoměřicích. Posléze vystudoval práva na právnické fakultě Německé univerzity v Praze, kde roku 1883 získal doktorát.¹⁴⁵ Stejně jako JUDr. Karl Frengl byl i Kriegelstein členem studentského sdružení Burschenschaft Carolina. Od roku 1882 již působil jako advokátní koncipista v Karlových Varech a o dva roky později složil soudcovskou zkoušku.¹⁴⁶

Roku 1889 přesídlil do Kraslic, kde zahájil výkon profese advokáta a působil zde také jako politik. Do roku 1903 byl členem kraslické městské rady a v letech 1906 až 1919 zasedal v zastupitelstvu města a okresní správy. Vykonával i funkci náměstka starosty města.¹⁴⁷ Roku 1901 si nechal v Kraslicích postavit rodinnou vilu, již architektem byl uznávaný Franz Schiefthaler.¹⁴⁸ Kriegelstein se velmi zasloužil o výstavbu městských jatek a městské elektrárny.¹⁴⁹ Taktéž se podílel na založení Státního německého reálného gymnázia v Kraslicích. Právě on dne 7. března 1900 přišel na zasedání kraslické rady města s myšlenkou o nutnosti zřízení komunální nižší reálky.¹⁵⁰

Ve volbách roku 1908 byl zvolen do českého zemského sněmu v kurii městské (volební obvod Kraslice – Nejdek – Luby). Byl členem Německé radikální strany a ve funkci poslance vydržel jedno volební období. Volba se uskutečnila 27. února 1908 a z celkového počtu 1231 odevzdaných hlasů bylo

144 LIŠKOVÁ, Marie. *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861-1913*. Praha: Státní ústřední archiv, 1994, s. 162.

145 Kriegelstein Ritter von Sternfeld Karl. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://1url.cz/mKts1>

146 LIŠKOVÁ, Marie. *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861-1913*. Praha: Státní ústřední archiv, 1994, s. 162.

147 *Tamtéž*.

148 PROKOP, Vladimír – SMOLA, Lukáš. *Sokolovsko: umění, památky a umělci do roku 1945*. Sokolov: Nákladem AZUS Březová, s.r.o. vydali Vladimír Prokop a Lukáš Smola ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborném pracovišti v Lokti, 2014, s. 355.

149 Historie. jatkakraslice.cz [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20140204013507/http://www.jatkakraslice.cz/>

150 *Státní okresní archiv v Sokolově (SOKA Sokolov)*. Státní reálné gymnázium (německé) Kraslice. Č. EL JAF 299 [online]. 2004 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://www.inventare.cz/pdf/soap-so/soap-so_ap0074_00299_gymnazium-kraslice.pdf

pro Kriegelsteina 915 voličů. Proti volebnímu postupu nebyla uplatněna námitka a český zemský sněm uznal volbu za platnou.¹⁵¹ I po roku 1913 pokračoval Kriegelstein ve svém povolání advokáta. V Kraslicích profesně působil až do své smrti. Zemřel dne 7. března 1920 ve věku nedožitých 60 let.¹⁵²

Karl Kriegelstein měl syna Manfreda Kriegelsteina, který se narodil 4. ledna 1890 v Kraslicích. To, že byl Manfred synem Karla Kriegelsteina lze vyčíst z univerzitní matriky, jelikož i on studoval právnickou fakultu Německé univerzity v Praze.¹⁵³ Studium zdárně ukončil roku 1913 a počínaje rokem 1923 navázal na činnost svého otce a taktéž působil jako advokát v Kraslicích.¹⁵⁴

5. 1. 4 JUDr. Franz Peter ml.

Narodil se 20. ledna 1862 v Chomutově.¹⁵⁵ Jeho otec taktéž JUDr. Franz Peter byl zemský advokát. Není známo co přivedlo rodinu do Falknova, ale nejspíše to bude právě otcova advokátní profese. Franz Peter ml. vystudoval právnickou fakultu Německé univerzity v Praze. Studium zakončil roku 1883 a získal titul JUDr. Následně byl ve Falknově velmi úspěšným advokátem a váženým občanem.¹⁵⁶

Dne 18. května 1893 se oženil ve Františkových Lázních s Clarou Marií Johannou Genovefe. Její otec byl známý lázeňský lékař Dr. Lorenz August Sommer. Matka Anna pocházela z Chebu z rodu Köstlerů, který patřil mezi nejstarší chebské patricijské rody. Uzavřením sňatku získal Peter na vážnosti svého společenského postavení. Roku 1910 se stal dokonce starostou Falknova. Funkci vykonával až do roku 1921, což z něj činí posledního starostu města v habsburské monarchii a prvního starostu Falknova v Československu. Během

---

151 *Národní politika*. Praha: Ludvík Bratršovský, 1908, 26(58), s. 2.

152 LIŠKOVÁ, Marie. *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861-1913*. Praha: Státní ústřední archiv, 1994, s. 162.

153 Kriegelstein Ritter von Sternfeld Manfred. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882-1945* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://1url.cz/cKL6E>

154 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1923*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1923, 31(1), s. 344.

155 KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (1. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(1), s. 25.

156 Peter Franz. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882-1945* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://1url.cz/9KLx1>

svého života byl Peter vyznamenán Řádem rytířského kníže Františka Josefa I. a Čestným vyznamenáním 2. třídy za zásluhy o červený kříž.¹⁵⁷

Postupně se Peterovi a jeho manželce narodilo celkem pět synů. Nejstarší syn Walter August Franz se narodil roku 1894, ale bohužel zemřel po půl roce na psotník, což bylo tehdy velmi časté onemocnění dětí. Následujícího roku se narodil Franz Eduard, dále Kurt (1898), Wolfgang (1900) a posledním potomkem byl syn Friedrich (1905). Nejstarší přeživší syn Franz vystudoval medicínu v Mnichově. Promoval roku 1922 a nastoupil jako lékař v mnichovské nemocnici.¹⁵⁸ Synové Kurt a Friedrich studovali stejně jako jejich otec na právnické fakultě Německé univerzity v Praze. Poslední ze synů Wolfgang se také věnoval medicíně, ovšem později padl v boji během druhé světové války.¹⁵⁹

Bývalý falknovský starosta, advokát a čestný občan města JUDr. Franz Peter ml. zemřel ve Falknově dne 15. listopadu 1922. Příčinou smrti byla arterioskleróza a embolie.¹⁶⁰ V době smrti mu bylo 60 let. V Batovcově almanachu je však zapsán jako falknovský advokát až do roku 1923, což bude pravděpodobně chyba.¹⁶¹

5. 1. 5 JUDr. Ludwig Steiniger

Dalším z falknovských advokátů byl Ludwig Steiniger. Narodil 20. března 1864 ve Falknově.¹⁶² Studoval na právnické fakultě Německé univerzity v Praze. Studium úspěšně zakončil roku 1885.¹⁶³ Se svou ženou Hannah, rozenou

---

157 KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (1. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(1), s. 26-27.

158 *Tamtéž*, s. 26-28.

159 KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (2. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(2), s. 12-15.

160 KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (1. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(1), s. 27.

161 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1923*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1923, 31(1), s. 343.

162 Ludwig Steiniger. *Geni.com* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Ludwig-Steiniger/6000000017709923018>

163 Steiniger Ludwig. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/oKL6R>

Eislerovou, a se svými dětmi žil ve Falknově v domě na Starém náměstí. Od počátečních let 20. století až do své smrti působil ve Falknově jako advokát.¹⁶⁴

Dr. Ludwig Steiniger pocházel z velké rodiny. Jeho matka Charlotte a otec Phillipp měli celkem tři syny a jednu dceru. Druhý nejstarší z potomků byl Ludwigův bratr Ernst, narozený 18. března 1868. Vlastnil velký dům na Starém náměstí a pracoval ve velkoobchodě s pivem. Další bratr Theodor se narodil 19. října 1871. Měl obchod s tabákem, papírem a knihami na Starém náměstí, který zde stále existuje. V roce 1942 byl deportován do Terezína a ještě tentýž rok do Treblinky v Polsku, kde byl v den svých 71. narozenin zavražděn. Sestra Emma se provdala do Prahy a taktéž zemřela v Treblince roku 1942. Ludwig Steiniger zemřel 17. června 1931 v nemocnici ve Falknově na perforaci slepého střeva ve věku 67 let.¹⁶⁵

Ludwig a Hannah měli celkem tři potomky. Dne 5. ledna 1907 se do rodiny narodil syn Kurt Steiniger. Stejně jako jeho otec se stal právníkem a roku 1938 byl veden jako advokát ve Falknově.¹⁶⁶ Poté však Kurt i se svou ženou, dcerou pana Bechera, tehdejšího výrobce pluhů, který měl obchodní vazby v Rhodesii, emigroval do této britské kolonie v Africe. Prvorozená dcera Lotta se Ludwigovi a Hannah narodila 24. února 1909. Provdala se a roku 1938 porodila syna. Dne 14. prosince 1941 byla společně se synem a matkou Hannah deportována do Terezína. Její manžel byl deportován již o deset dní dříve. Později, dne 9. května 1942, byli všichni čtyři deportováni do nacistického vyhlazovacího tábora Sobibor v jihovýchodním Polsku, kde byli zavražděni. Alice byla druhou dcerou manželů Steinigerových. Narodila se 21. března 1914 a za manžela si vzala místního dětského lékaře Dr. Waltera Hermanna. V červenci 1942 byla deportována do Terezína a posléze do Osvětimi, kde v květnu roku 1944 zahynula.¹⁶⁷

---

164 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1904 – 1938, 12(1) – 44(1).

165 HOENIG, Leopold. *The Hönig/Hoenig Family of Kircherbirk, Falkenau, and Karlsbad, Bohemia ... and the Other Jewish Families in Falkenau*. New York, 1998.

166 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1938*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1938, 44(1), s. 259.

167 HOENIG, Leopold. *The Hönig/Hoenig Family of Kircherbirk, Falkenau, and Karlsbad, Bohemia ... and the Other Jewish Families in Falkenau*. New York, 1998.

5. 1. 6 JUDr. Ludwig Unger

Narodil se 6. září 1866 ve Strakonících.¹⁶⁸ Již roku 1904 je v Batovcově almanachu uveden jako advokát ve Falknově, a to až do roku 1938.¹⁶⁹ Zde žil se svou ženou Ludmilou Eisnerovou, kterou si vzal roku 1905. Nejdříve pobývali na adrese Bahnhofstrasse 7 a později na téže ulici č. p. 12. Dnes nese ulice název Nádražní.¹⁷⁰ O jeho další působnosti nejsou záznamy, ale pravděpodobně po obsazení Sudet odešel do Prahy. Jeho poslední adresa je evidována na Soběslavské ulici 17, Praha 12.¹⁷¹

Ludwig Unger 5. prosince 1940 zažádal Policejní ředitelství v Praze o vystavení vysvědčení o zachovalosti, kde jako důvod uvedl vystěhování do Šanghaje. O pět dní později bylo toto vysvědčení vystaveno. K vystěhování však nikdy nedošlo. Dne 20. června 1942 byl Unger deportován do Terezína, kde 2. října téhož roku ve věku 76 let zemřel na zápal plic.¹⁷²

Manželé Ungerovi měli dva syny, Hanse a Kurta. Starší syn Hans se narodil 26. února 1905. Stejně jako jeho otec se stal právníkem. Vystudoval filozofickou a právnickou fakultu Německé univerzity v Praze. Ještě před druhou světovou válkou se odstěhoval do Izraele a v Tel Avivu se stal soudcem. Syn Kurt se narodil 3. června 1907 ve Falknově. Studoval v Praze a ve Vídni a po dokončení studií se stal architektem. Obdivoval a propagoval práci tehdejšího slavného rakouského architekta Adolfa Loose. Byl totiž jeho žákem a taktéž posledním spolupracovníkem.¹⁷³ Roku 1934 nechal pro své rodiče postavit ve Falknově vilu, ve které byla umístěna také samostatná advokátní kancelář. Budova dodnes stojí v těsné blízkosti zámeckého parku v ulici Vrchlického.¹⁷⁴

---

168 Dr. Ludwig Unger. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obet/130732-ludwig-unger/>

169 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1904 – 1938, 12(1) – 44(1).

170 HOENIG, Leopold. *The Hönig/Hoenig Family of Kircherbirk, Falkenau, and Karlsbad, Bohemia ... and the Other Jewish Families in Falkenau*. New York, 1998.

171 Dr. Ludwig Unger. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obet/130732-ludwig-unger/>

172 *Tamtéž*.

173 HOENIG, Leopold. *The Hönig/Hoenig Family of Kircherbirk, Falkenau, and Karlsbad, Bohemia ... and the Other Jewish Families in Falkenau*. New York, 1998.

174 ZEMAN, Lubomír. *Slavné vily Karlovarského kraje*. Praha: Foibos, 2010, s. 219-221.

5. 1. 7 JUDr. Leo Henisch¹⁷⁵

Leo Henisch se oficiálně narodil 15. května 1888 v Seletinu v regionu Bukovina na území dnešní Ukrajiny. V původním dokumentu, který se dochoval, bylo uvedeno pouze, že se Henisch narodil v květnu 1888 a dostal jméno Leib. Jeho matka si totiž v době registrace nedokázala vzpomenout na přesné datum. Později však bylo nutné uvádět přesné datum narození a sám Henisch se rozhodl pro 15. květen. Po určitém čase se z Leiba stal Leo. Znělo to více německy a význam jména zůstal stejný. Mládí prožil ve Višnici, ovšem vzhledem ke kvalitě místního vzdělávacího zařízení vystudoval gymnázium v Seretu. Dle dochovaných vysvědčení nebyly jeho studijní výsledky zrovna ukázkové. Jediný předmět, ve kterém vynikal, bylo náboženství, a to i přesto, že celý život k němu cítil jakýsi odpor. Zájem o právní vědu se dostavil až později. Práva vystudoval ve Vídni. Zápis v imatrikulační knize byl proveden 23. prosince 1907. Studijní úspěchy se velmi podobaly těm z dob gymnázia. Závěrečné zkoušky složil v lednu 1912 a po několika měsících obdržel doktorát. Výsledné hodnocení komise znělo „dostatečný.“

Leo Henisch se oženil dne 5. března 1912. Jeho manželka pocházela z vesnice Kutý (dnešní Ukrajina). Obě rodiny byly rakouské a doma všichni hovořili pouze německy. Po první světové válce došlo ke změně hranic a lidé narození na území nově vzniklého Československa se stali československými občany automaticky. To nebyl případ Henische, který v tomto období již plnil svou advokátní praxi v Nejdku, ani jeho ženy. Museli tak o občanství žádat. Vyřízena byla žádost roku 1920 a uvedeno bylo, že Henisch byl narozen v Rumunsku a jeho žena v Polsku. Henisch se ovšem nikdy necítil jako Rumun, Ukrajinec, Rakušan, Němec nebo Žid. Nejvíce se cítil jako Čechoslovák. Nikdy sice nepopíral svůj židovský původ, ale byl nevěřícím.

Leo Henisch nejprve pracoval v Kutech, v kanceláři jiného právníka jako smluvně vázaný úředník. Po vypuknutí první světové války byl povolán do vojenské služby do Vídně. Ještě než se dostal ke své vojenské jednotce byl Henisch prohlášen neschopným vojenské služby. Pravděpodobně bylo zapláceno vojenskému lékaři, který potvrdil Henischovu neschopnost nosit při sobě zbraň.

---

175 HENISCH, Heinz K. *První tanec v Karlových Varech*. Nejde: Město Nejde, 2000.

Henisch následně řešil problém s jeho další obživou a hledal v novinových inzerátech. Jednoho dne narazil na jeden, kde hledali smluvně vázaného úředníka do advokátské kanceláře JUDr. Arthura Schiffa v Nejdku. V květnu 1915 na tuto pozici nastoupil. Zanedlouho, konkrétně 9. srpna 1916, však JUDr. Schiff odešel do Karlových Varů.

Henisch zůstal v Nejdku a přijal místo u jiného tamního právníka JUDr. Bedřicha Löbla. Löbl byl také židem, ale stejně jako pro Henische i pro něj židovská víra moc neznamenala a později se dokonce stal katolíkem. JUDr. Löbl se narodil v Žatci 30. března 1881.¹⁷⁶ Vystudoval právnickou fakultu Německé univerzity v Praze, kde zakončil studium roku 1907.¹⁷⁷ V roce 1938 byl při obsazování Sudet odsunut do Prahy. Dle dochované korespondence zažádal Magistrát hlavního města Prahy o povolení k pobytu v Praze, neboť tvrdil, že v případě návratu do Nejdku by byl převeden do koncentračního tábora. Dne 18. února 1939 bylo Löblovi vydáno potvrzení Okresním policejním komisařstvím v Praze VII, že se může se svou rodinou přestěhovat do Prahy. Přesto byl v roce 1941 deportován do Lodže, kde roku 1942 zemřel.¹⁷⁸

Během práce v Löblovo advokátní kanceláři bylo jasné, že Henisch bude chtít otevřít svou vlastní kancelář. Löbl si však nepřál, aby tím místem pro advokátní kancelář byl právě Nejdk, neboť zde již dvě kanceláře působily. Podepsali tedy spolu smlouvu o budoucím postupu, kde se Henisch zavázal, že v budoucnu nebude působit jako samostatný advokát v Nejdku. Bedřich Löbl byl ovšem brzy povolán ke službě v armádě a Henisch převzal jeho práci. I přesto, že byl Henisch oficiálně jen praktikant, mohl jednat dle svého a získávat tak další zkušenosti pro svůj profesní život.

V roce 1919 Henischovi skončila povinná praxe. Vzal k sobě do Nejdku svou ženu a syna Karla. Během Löblovi nepřítomnosti pozvedl menší firmu na úspěšnou advokátskou kancelář. Pořád platila dohoda mezi ním a Löblem, ovšem po jeho návratu z války již Henisch viděl situaci jinak. Nejdku se po válce

---

176 Friedrich Jan Löbl. *Geni.com* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Friedrich-L%C3%B6bl/6000000078419534785>

177 Löbl Friedrich. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/4KL6B>

178 Dr. Bedřich Löbl. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/142496-bedrich-l-bl/>

dařilo a město bylo schopno uživit dva advokáty. Smlouvu proto nedodržel a otevřel si svoji vlastní advokátní kancelář. Spor mezi těmito dvěma právníky řešila notářská komora. Ta rozhodla, že dohoda, která jí byla předložena k posouzení, je proti dobrým mravům.

Henisch pevně věřil v morální poslání svého povolání a vykonával ho ve vsí úctě. I přes získané československé občanství byl stále brán za cizince, neboť se v Nejdku nenarodil. Takové jedince místní nazývali *zugereister*, neboli *přivandrovalec*, který nemá cit pro místní poměry. Henisch sice hovořil plynně německy, ale nářečí se nikdy nenaučil. Henischova rodina si v Nejdku koupila vlastní dům na adrese Schulgasse 591. Kolem roku 1932 však Henisch využil svého vlivu, aby byla ulice přejmenována na Goethestrasse. V prvních letech, co si Henisch otevřel svou vlastní kancelář, se mu vedlo velmi dobře. Cítil se v Nejdku doma a chtěl zůstat na trvalo. Navíc se mu roku 1922 narodil jeho druhý syn Heinz Kurt.

Roku 1938 dostihly Henische a jeho rodinu obavy ze vzrůstajícího Hitlerova vlivu. Na jedné schůzce, kterou svolalo stranické ústředí Německé sociálně demokratické strany, se Leo Henisch dozvěděl, že Hitler požádal o vydání řady prominentních antinacistů, a že jeho jméno je uvedeno na předloženém seznamu. Na základě této zprávy ústředí kontaktovalo britskou vládu. Henisch získal výjezdní vízum a poslední říjnový týden roku 1938 odletěl do Londýna. Rodinní příslušníci za ním odcestovali v průběhu následujícího měsíce. Rodina nově žila v Readingu, kde bylo Henischovi nabídnuto místo v advokátní kanceláři. Nemohl vykonávat všechny činnosti, ale byly mu svěřeny veškeré přípravné úkony, spojené především s převodem majetku při vyřizování pozůstalostí. Do roku 1943 se naučil jazyk a začal znovu studovat. Tentokrát na Londýnské univerzitě, kde později úspěšně složil zkoušky. Poté začal svou novou kariéru advokáta a koncem padesátých let odešel do důchodu.¹⁷⁹ JUDr. Leo Henisch zemřel v červenci roku 1964.

---

179 HENISCH, Heinz K. *Tančírna západ*. State College: The Carnation Press, 2004, s. 9.

6. Notářství na Sokolovsku mezi lety 1850 – 1938

Na dnešním území okresu Sokolov se v těchto dobách zprvu nacházely dva politické okresy. Jedno okresní hejtmanství sídlilo ve Falknově. To zahrnovalo falknovský soudní okres a mezi lety 1869 – 1913 i soudní okres loketský. Druhé z okresních hejtmanství se nalézalo v Kraslicích. K tomuto politickému okresu se řadily soudní okresy Kraslice a Nejdek. Druhý zmiňovaný však pouze do roku 1910.

Ve Falknově působil jako notář Dr. Karl Leopold Löwy, který zde byl po několik let starostou. Po Löwyho smrti převzal notářský úřad ve Falknově Dr. Bedřich Langer. Zřejmě nejvýznamnějším notářem, působícím na území dnešního sokolovského okresu, byl loketský notář Leo Theumer, který byl svého času dokonce předsedou chebské notářské komory. V Nejdku zastával přes 20 let, na přelomu 19. a 20. století, notářský úřad Dr. Karel Oesser. Po konci první světové války ho na krátkou dobu vystřídal Oskar Jager. Dalšími notáři v Nejdku byli Dr. Karel Rohn nebo Dr. František Bayer. Mezi notáře v Kraslicích se řadili například Josef Kerl, Dr. Georg Gindely nebo Leopold Tutschka.¹⁸⁰

6.1 Vybrané osobnosti

6.1.1 Dr. Leo Theumer

Narodil se 11. února 1829 v tehdejší Šmídeberku (německy Schmiedeberg, nyní městys Kovářská v okrese Chomutov).¹⁸¹ Leo Theumer byl politik německé národnosti a v druhé polovině 19. století působil jako poslanec českého zemského sněmu. Politicky se hlásal za německého liberála. Poté, co vystudoval práva, se vzhledl v notářské profesi. Svého času se usídlil v Lokti, kde zastával notářský úřad. V Lokti Theumer působil také jako starosta okresního zastupitelstva.¹⁸²

¹⁸⁰ *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896 – 1938, 4(1) – 44(1).

¹⁸¹ *Státní oblastní archiv v Litoměřicích (SOA v Litoměřicích)*. Kovářská, římskokat. f. ú. 1816 – 1837, inv. č. 3685, s. 151 [online]. 17. 9. 2020 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://vademecum.soalitomeric.cz/vademecum/permalink?xid=09ddd7cea03b9b8d:30bdd2c7:1201ea2ef5b:-7cd4>

¹⁸² NAVRÁTIL, Michal. *Almanach sněmu království Českého (1895-1901): s životopisy a podobiznami poslanců*. Praha: E. Beaufort, 1896, s. 564.

O tom, že byl Leo Theumer notářem velmi uznávaným, svědčí i skutečnost, že byl zvolen předsedou chebské notářské komory.¹⁸³

Roku 1869 byl Leo Teumer přijat za člena Spolku pro vdovy a sirotky notářů v Království českém,¹⁸⁴ který byl založen v roce 1858 JUDr. Václavem Bělským. Jednalo se o první model sociálního zabezpečení notářů, respektive jejich rodinných příslušníků na území Rakouského císařství, jehož cílem bylo hmotně zabezpečit rodinu notáře v případě notářova úmrtí.¹⁸⁵

Leo Theumer se v 70. letech 19. století zapojil do zemské politiky. V roce 1870 byl v zemských volbách zvolen do českého zemského sněmu za kurii venkovských obcí (konkrétně obvod Falknov – Kynžvart). Ze zasedání sněmu dne 31. srpna 1870 vyplývá, že při volbách do venkovských komunit odevzdalo hlasovací lístky 72 voličů, z nichž 38 hlasů patřilo právě Leu Theumerovi. Jelikož byl zvolen nadpoloviční většinou a proti volebnímu procesu nebyla vznesena žádná stížnost, byl Leo Theumer řádně zvolen. Návrh na uznání volby za platnou, který přednesl sněmovní sekretář, zněl takto: „Slavný sněme račiz volbu pana Lea Theumera, c. k. notáře v Lokti, za pozici obcí venkovských bývalých okresů Falknovského a Kynžvartského za platnou uznati a zvoleného k sněmu českého připustiti.“¹⁸⁶

Roku 1872 se Theumerovi povedlo získat mandát poslance českého zemského sněmu za městskou kurii (obvod Loket – Horní Slavkov – Krásno – Bečov nad Teplou – Prameny). Ze zasedání sněmu dne 29. dubna 1872 plyne, že zde Leo Theumer obdržel 197 hlasů z celkového počtu 202 voličů. Proti volbě opět nebyla vznesena žádná stížnost a volba byla uznána za platnou.¹⁸⁷

---

183 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1896*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896, 4(1), s. A7.

184 *Právník*. 8. Praha: Academia, 1869, s. 403.

185 BORSKÝ, Daniel. Vltava – Dunaj 2014. *Ad Notam*. Praha: Notářská komora ČR, 2014, 20(6), s. 46.

186 Sněm království Českého 1870 – 1871: 1. zasedání 31. 8. 1870. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1870skc/1/stenprot/002schuz/s002001.htm>

187 Sněm království Českého 1872 – 1877: 1. zasedání 29. 4. 1872. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1872skc/1/stenprot/004schuz/s004001.htm>

Po dalších volbách z roku 1878 není Theumer uváděn mezi zvolenými poslanci. Jeho jméno se znovu objevuje až po zemských volbách v roce 1883, a to opět za městskou kurii stejného obvodu jako ve volbách z roku 1872. Zde byl už zvolen jednoznačně všemi 287 hlasy.¹⁸⁸ Následně mandát ještě obhájil ve volbách v roce 1889¹⁸⁹ a v roce 1895.¹⁹⁰ Ve funkci zůstal až do roku 1901. Leo Theumer zemřel v Lokti, dne 3. ledna 1913 ve věku nedožitých 84 let.¹⁹¹

Theumer měl tři bratry, z nichž bratr Franz vykonával činnost jako rada zemského soudu a později i jako rada vrchního zemského soudu. Franz Theumer působil na vícero místech. Například u Nejvyššího dvorského lenního soudu v Praze, u Okresního soudu v Mimoni, u Krajského soudu v Litoměřicích či u Krajského soudu v Liberci. Bratr Emil byl doktorem práv. Působil jako advokát v Litoměřicích a v Ústí na Labem. Byl však také politikem a v 60. letech 19. století poslancem českého zemského sněmu. Poslední z bratrů, Josef Theumer, byl taktéž poslancem českého zemského sněmu a dokonce uspěl i ve volbách do říšské rady.¹⁹²

6. 1. 2 Dr. Karl Leopold Löwy

Jedním z falknovských notářů byl Dr. Karl Leopold Löwy, který stál u samých začátků novodobého notářství. Narodil se roku 1834 v Jimramově (německy Ingrowitz). Ve Falknově byl vedený jako notář již roku 1860, což lze vyčíst z matričního záznamu o narození jeho syna,¹⁹³ známého hudebního skladatele Heinricha Rietsche, který počátkem 80. let 19. století převzal příjmení po své

---

188 Sněm království Českého 1883 – 1889: 1. zasedání 6. 7. 1883. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1883skc/1/stenprot/002schuz/s002001.htm>

189 Sněm království Českého 1889 – 1895: 1. zasedání 11. 10. 1889. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1889skc/1/stenprot/002schuz/s002024.htm>

190 NAVRÁTIL, Michal. *Almanach sněmu království Českého (1895-1901): s životopisy a podobiznami poslanců*. Praha: E. Beaufort, 1896, s. 96-97.

191 *Porta fontium*. Sběrka matrik západních Čech, sign. Loket 098, s. 38 [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.portafontium.eu/register/soap-pn/loket-098>

192 STUPKOVÁ, Marie – KLEČÁČKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849-1918*. Praha: Národní archiv, 2015, s. 399.

193 *Porta fontium*. Sběrka matrik západních Čech, sign. Sokolov 15, s. 175 [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.portafontium.eu/iipimage/30068363/sokolov-15_1750-n?x=114&y=98&w=608&h=526

matce.¹⁹⁴ Karl Friedrich Rietsch, druhý z Löwyho synů, působil jako notář v Nýrsku. Karl Leopold Löwy vlastnil dům na Starém náměstí č. p. 23, což je uvedeno v dochovaném Löwyho dopise ze dne 20. února 1872. Dopis byl adresovaný falknovskému starostovi, a to za účelem povolení rekonstrukce zmiňovaného domu.¹⁹⁵ Mezi lety 1873 – 1876 sám Löwy zastával post starosty Falknova nad Ohří.¹⁹⁶

Své názory a myšlenky publikoval ve stavovském časopisu rakouských notářů s názvem *Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit*. Za zmínku stojí jeho výčitka směřující vůči Jednotě notářů v království Českém z roku 1870. Löwy byl toho názoru, že je německý jazyk vylučován z jednání spolku, a že německy hovořící notáři musí čelit četným urážkám během svého pobytu v Praze. Reakcí bylo prohlášení Jednoty, že vyznává rovnost obou zmíněných jazyků a Löwyho tvrzení je tak nepodložené a bezdůvodné.¹⁹⁷

Karl Leopold Löwy zemřel 16. září 1889. Tento údaj je uveden v žádosti falknovského starosty o vydání Löwyho oficiálního úmrtního listu ze dne 20. září 1890.¹⁹⁸ Na Löwyho notářskou činnost ve Falknově navázal Dr. Bedřich Langer. Ten byl do Falknova přerazen z Blatna a v úřadu falknovského notáře vydržel opravdu úctyhodnou dobu. Úřadování zde zahájil 3. července 1890¹⁹⁹ a až do roku 1938 jej nikdo na tomto postu nenahradil.²⁰⁰

6. 1. 3 Dr. Georg Gindely

Georg Gindely se narodil 11. ledna 1868 v Praze do rodiny historika, archiváře a pedagoga Antona Gindelyho.²⁰¹ Po absolvování gymnázia vystudoval

194 BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 56. *nkr.cz* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_757-stripky-z-historie-56

195 Viz Příloha G.

196 *Státní okresní archiv v Sokolově (SOka Sokolov)*. Archiv města Sokolov. EL NAD č. 717 [online]. 2017 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://www.inventare.cz/pdf/soap-so/soap-so_ap0117_00717_am-sokolov-di2.pdf

197 BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014, s. 77.

198 Viz Příloha G.

199 *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 1890, 30(175), s. 3.

200 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1938*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1938, 44(1), s. 271.

201 BÄUMLOVÁ, Michaela. Gindelyho národopisná kolekce ve sbírce muzea Cheb. *Sborník muzea Karlovarského kraje*. Cheb: Muzeum Cheb, příspěvková organizace Karlovarského

právníckou fakultu Německé univerzity v Praze, kde zakončil studium dne 27. května 1895.²⁰² Vzdělaný otec Anton Gindelyho zřejmě natolik ovlivnil, neboť projevoval zájem o výtvarné umění, historické památky, kreslení či sběratelské činnosti.

V roce 1898 se Georg Gindely v Praze oženil. Posléze se díky jeho právníckému vzdělání usídlil na západě Čech, kde zůstal až do své smrti. Nejprve působil jako notářský kandidát v Lokti. Zde se díky své oblibě ve starožitnictví stal členem zakládajícího výboru městského muzea. V Lokti žil se svou rodinou na vícero adresách a se svou ženou zde zplodil celkem čtyři děti. V roce 1904 byl Georg Gindely jmenován notářem v Bochově, kde působil do roku 1927. Gindelyho rodina zde pobývala na adrese Schwefelgasse 52 (dnes ulice Školní) a následně se zde rozrostla ještě o další tři potomky. Gindelyovi patřili k místní honoraci a sám Gindely byl po určitou dobu členem městského zastupitelstva.²⁰³

Později přesídlil do Kraslic, kde nadále působil jako notář. Notářský úřad v Kraslicích byl do roku 1926 obsazen Josefem Kerlem a pro rok 1927 měl být uprázdněn.²⁰⁴ Svou profesi zde Gindely vykonával až do své smrti dne 30. září 1931, kdy podlehl záchvatu mozkové mrtvice. Pohřben byl v Kraslicích o čtyři dny později.²⁰⁵ V Batovcově almanachu je však Gindely veden jako kraslický notář i pro rok 1932, což je zřejmá chyba. Po jeho smrti nastupuje v Kraslicích jako notář Leopold Tutschka. Zajímavostí je, že tento samý Tutschka byl dne 31. března 1927 jmenován notářem v Bochově. Právě po Gindelyho odchodu do Kraslic.²⁰⁶

---

kraje, 2019(27), s. 55.

202 Gindely Georg. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/hKzeE>

203 BÄUMLOVÁ, Michaela. Gindelyho národopisná kolekce ve sbírce muzea Cheb. *Sborník muzea Karlovarského kraje*. Cheb: Muzeum Cheb, příspěvková organizace Karlovarského kraje, 2019(27), s. 56-57.

204 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1926 – 1928, 34(1) – 36(1).

205 BÄUMLOVÁ, Michaela. Gindelyho národopisná kolekce ve sbírce muzea Cheb. *Sborník muzea Karlovarského kraje*. Cheb: Muzeum Cheb, příspěvková organizace Karlovarského kraje, 2019(27), s. 59.

206 III. pamětní kniha města Bochov: počínaje rokem 1914. *Město Bochov* [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://www.mesto-bochov.cz/e_download.php?file=data/editor/474cs_3.pdf&original=III_KNIHA_komplet.pdf

7. Soudnictví na Sokolovsku mezi lety 1850 – 1938

Území dnešního sokolovského okresu v takto vymezeném časovém období spadalo do obvodu Krajského soudu v Chebu. Od nové organizace soudů, účinné od roku 1850, bylo v tomto obvodě zřízeno 19 okresních soudů. Jednalo se o okresní soudy v Aši, Bečově nad Teplou, Bezručicích, Blatně (dnes Horní Blatná), Bochově, Falknově, Chebu, Jáchymově, Kraslicích, Kynžvartu, Lokti, Nejdku, Plané, Přimdě, Tachově, Teplé, Karlových Varech, Vildštejně (dnes Skalná) a Žluticích. Od 1. května 1888 zahájil svou činnost Okresní soud v Mariánských Lázních, který se vytvořil z části obvodů okresních soudů v Teplé a Bečově.²⁰⁷ Z těchto měst jsou v dnešní době jako součást okresu Sokolov evidovány Kraslice, Loket a samotný Sokolov. Dříve byl součástí politického okresu Kraslice i soudní okres Nejdek,²⁰⁸ a tak bych rád zmínil i některé nejdecké soudce.

7.1 Soudní okresy Falknov nad Ohří a Loket

Falknovský politický okres k roku 1851 zahrnoval 85 obcí s celkovým počtem 45 277 obyvatel. Rozloha okresu dosahovala téměř 500 km². Jak již bylo zmíněno,²⁰⁹ území politických okresů a okresů soudních se neshodovala. To byl případ i okresu Falknov, jehož součástí byly soudní okresy Falknov a Kynžvart (Königswart).²¹⁰ Okresní soud ve Falknově vznikl roku 1850, kdy vešla v účinnost nová soustava soudů. Mezi lety 1855 – 1868 byl soud přetvořen na smíšený okresní úřad. Od roku 1869 pak působil znovu jako okresní soud, což přetrvalo dodnes.²¹¹ V počátcích zde působili jako přednostové Dr. Jakub Josef Grünbaum, Václav Kozel či Oto Major. Poslední zmiňovaný vykonával zároveň funkci předsedy falknovského rozhodčího soudu bratrské pokladny.²¹² V letech

---

207 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 69 a 90.

208 Roku 1910 byl již evidován jako samotný politický okres (viz 7. 2 *Soudní okresy Kraslice a Nejdek*).

209 Viz 3. 3. 1 *Okresní soudy*.

210 MLEZIVA, Štěpán. *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti* [online]. 2. opravené vydání. Praha: Vlastním nákladem, 2017 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://sovamm.wz.cz/retrospektiva2017.pdf>, s. 68.

211 *Tamtéž*, s. 230.

212 RUND, Jan. Budova soudu v Sokolově. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(1), s. 26.

následujících se na pozici přednosta postupně vystřídali Rudolf Fuchs, Roland Mladý či Josef Julus. Soudci Mladý a Julus navíc zastávali funkci rady zemského soudu.²¹³

K výraznějším změnám došlo roku 1868, kdy byl do politického okresu Falknov přerazen Locket. Ten od roku 1850 spadal, společně se soudním okresem Karlovy Vary a Bečov nad Teplou, pod politický okres Karlovy Vary. Mezi lety 1751 – 1849 byl Locket dokonce krajským městem Loketského kraje. Soudní okresy Falknov a Locket byly velikostně srovnatelné co do rozlohy, ale i počtu obcí a obyvatel. Od vzniku nové soustavy soudů roku 1850 působil soud v Lokti jako okresní soud sborový. Roku 1855 byl však se zánikem těchto soudů přetvořen ve smíšený okresní úřad a od roku 1869 fungoval jako soud okresní. V období první republiky byl již Locket samotným politickým okresem a nadále zde působil okresní soud. Na základě rozhodnutí prezidia Zemského soudu v Praze ukončil svou činnost roku 1949 a budova byla předána krajskému archivu.²¹⁴ V průběhu let obsadili pozici přednosta Okresního soudu v Lokti například rada zemského soudu Emil Fiedler nebo rada vrchního zemského soudu Jan Scherber.²¹⁵

7. 1. 1 Nová budova soudu ve Falknově v období první republiky²¹⁶

V dobách nově vznikajícího státu bylo nutné posílit státní správu, neboť činnosti s ní spojených přibývalo a bylo potřeba zajistit odpovídající prostředí pro nové úředníky. Zemský úřad tak dostal za úkol zajistit výstavbu nové úřední budovy ve Falknově. Dne 26. září 1932 se uskutečnilo stavební řízení, při němž byla povolena stavba, již návrh vznikl v roce 1930. Architektem byl Rudolf Wels

²¹³ *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1921*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1921, 29(1), s. 239.; *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1923*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1923, 31(1), s. 251.; *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1926*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1926, 34(1), s. 273.

²¹⁴ RUND, Jan. Budova soudu v Sokolově. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(1), s. 26.

²¹⁵ *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1896*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1896, 4(1), s. 320.; *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1923*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1923, 31(1), s. 252.

²¹⁶ RUND, Jan. Budova soudu v Sokolově. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(1), s. 26-32.

z Karlových Varů, který již dříve projektoval několik významných staveb ve Falknově. Příkladem je Hornický dům, stojící nedaleko od budovy soudu.

Pro výstavbu soudní budovy byla vyčleněna parcela č. 354, jež se nacházela v souběhu s dnešní ulicí K. H. Borovského (dříve Elbogenerstrasse). Podle původního návrhu měl být vstup umístěn přímo ve středu budovy. Stavba na pohled působila velmi důstojným vzhledem, patřičným pro úřední budovu. Ve východní části se plánovalo zřízení nové komunikace, ke které by přiléhalo křídlo. Zde měl mít sídlo místní berní úřad. Pro samotný soud byly určeny prostory v prvním patře.

Při hledání řešení, kam umístit pracoviště pro příslušníky okresního úřadu, došlo k úpravám oproti původnímu projektu stavby. Zemský úřad ve spolupráci s technickým radou Ing. Dr. Aloisem Špalkem situaci vyřešil. Změny byly projednány na komisielním řízení dne 8. srpna 1935. Budova oproti původnímu projektu doznala zásadních změn, a to dle dobového trendu architektury, tzv. funkcionalismu. Došlo ke změně umístění vstupu do budovy, který byl nově v levé části, tak jak ho známe dnes. Před vstupem se nachází pravoúhlé schodiště do prvního patra, jehož součástí je pilíř, který podepírá přesunutou část budovy. Na boční straně východního křídla, směřující k ulici K. H. Borovského je umístěná velká žerď pro umístění vlajky. Byla také provedena nástavba jednoho patra a původně navržené podkroví bylo změněno na podlaží, přičemž střecha byla oproti původnímu návrhu řešena jako plochá. Kromě okresního soudu, věznice a berního úřadu bylo v budově umístěno i několik jiných úřadů. Mezi nimi například důchodový, kontrolní, katastrální a měřičský úřad.

Staveniště bylo předáno 14. října 1935. Zhotovitelem se stal Ing. Otakar Prokop z Plzně. Vítězná cena byla 1 537 000,00 Kč. Během roku 1935 zemský úřad vypisoval další výběrová řízení na ostatní práce o konečné hodnotě 685 000,00 Kč. Jednalo se především o topení, rozvody vody, elektroinstalace, truhlářské práce, zámečnické práce a další.

Stavba byla dokončena v únoru 1938. Na 24. března bylo svoláno místní šetření ke kolaudaci, k němuž však nedošlo. Vzhledem k politické situaci rostly požadavky na odtržení Sudet od Československa. Německá správa okresu

i města zmiňovala některé nedostatky soudní budovy, které dle jejich názoru nebyly řádně řešeny českou stranou. V takové době nebylo možno dostat kolaudace. Po odtržení sudetského území byla budova používána jako sídlo okresního soudu ve Falknově, který patřil do tzv. Regierungsbezirk Eger. Jednalo se o správní obvod Eger, jenž vznikl v důsledku Mnichovské dohody a existoval až do roku 1945. Svým územím přesahoval dnešní rozlohu Karlovarského kraje.²¹⁷

7.2 Soudní okresy Kraslice a Nejdek

Politický okres s okresním hejtmánstvím v Kraslicích byl ve srovnání s falknovským okresem menší. V roce 1851 bylo jeho součástí 44 obcí, žilo zde 37 316 obyvatel a svou rozlohou zabíral 336 km². Stejně jako politický okres Falknov však v tomto období pojímal dva soudní okresy. Jednalo se o Okresní soud v Kraslicích a Okresní soud v Nejdku. Oba tyto soudy byly roku 1855 přetvořeny ve smíšené okresní úřady, aby roku 1869 byly opět okresními soudy. Soudní obvod Okresního soudu v Kraslicích zahrnoval roku 1851 o dvě obce více a větší byl i svou rozlohou. Nejdecký soudní okres po celé vymezené období sice rozlohou nepřevyšoval soudní okres kraslický, ovšem po roce 1868 zahrnoval území více obcí.²¹⁸

Mezi soudce kraslického okresního soudu se řadil například Dr. Štěpán Pötsch, jenž byl přednostou tohoto soudu po většinu 20. a 30. let 20. století. Později se stal také radou zemského soudu.²¹⁹ V Nejdku působili jako přednostové kupříkladu Josef Hellmich,²²⁰ který byl současně radou vrchního zemského soudu, či Edwin Liebig,²²¹ jenž byl i radou zemského soudu. Roku 1910 byl již Nejdek evidován jako samostatný politický okres, jehož součástí byl soudní okres Nejdek,

---

217 RENNERT, Egon – EGGERT, Kurt. *Der neue Reichsgau Sudetenland: ein volkstümliches Bildkartenwerk*. Bad Teplitz-Schönau: Wächter Verlag, 1941, s. 23.

218 MLEZIVA, Štěpán. *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti* [online]. 2. opravené vydání. Praha: Vlastním nákladem, 2017 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://sovamm.wz.cz/retrospektiva2017.pdf>, s. 68, 79, 195, 209.

219 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1921 – 1938, 29(1) – 44(1).

220 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1921*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1921, 29(1), s. 239.

221 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1929*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1929, 37(1), s. 240.

a také malý soudní okres Horní Blatná, který byl dříve veden u politického okresu Jáchymov.²²²

7.3 Horní soudy

Řešení sporů ve věcech horních a hutních nespadlo v prvním stupni do působnosti všech řádných soudů, zřízených v rámci soudní soustavy. Pro tyto situace však nebyly vytvořeny ani specializované horní soudy. Takové případy totiž byly svěřeny vybraným krajským soudům. Jejich územní působnost ve věcech horních a hutních byla rozšířena o soudní obvody těch krajských soudů, kterým nebyly tyto záležitosti přiřazeny.²²³ V tzv. horních senátech zasedali laičtí přísedící, což byl procesní prvek uplatňovaný například i u senátů obchodních. Odvolací soudy v horních a hutních záležitostech byly vrchní zemské soudy v Praze a Brně.²²⁴

Později, v období první republiky, vznikly tzv. hornické rozhodčí soudy. Ty se skládaly ze svého předsedy, místopředsedy a stálého odborného poradce. I nadále byl uplatňován laický prvek, když součástí procesu byli zástupci podnikatelů a dělníků. Území dnešního Sokolovska bylo svěřeno do působnosti hornického rozhodčího soudu v Karlových Varech. Sezení tohoto soudu však probíhala ve Falknově. Svého času vykonával funkci místopředsedy hornického rozhodčího soudu v Karlových Varech falknovský soudní rada Dr. Artur Edgar Egon Mohr.

---

222 MLEZIVA, Štěpán. *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti* [online]. 2. opravené vydání. Praha: Vlastním nákladem, 2017 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://sovamm.wz.cz/retrospektiva2017.pdf>, s. 68 a 105.

223 Krajský soud v Plzni (svůj obvod a obvody Krajského soudu v Písku a Zemského soudu v Praze), Krajský soud v Mostě (svůj obvod a obvody krajských soudů v České Lípě a Litoměřicích), Krajský soud v Kutné Hoře (obvod svůj a obvody krajských soudů v Českých Budějovicích, Chrudimi, Jičíně, Mladé Boleslavi, Hradci Králové, Liberci a Táboře), Krajský soud v Chebu (svůj obvod), Krajský soud v Olomouci pro celé území Moravy a Slezska.

224 SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 112.

7.4 Vybrané osobnosti

7.4.1 Adrian Bröckl

Adrian Bröckl se narodil 13. března 1847 v Chomutově (Komotau). Roku 1868 začal plnit svou soudcovskou službu. Okresním soudcem se stal v roce 1883 a o deset let později byl obsazen do funkce rady zemského soudu. Od 10. února 1899 dokonce působil jako rada Vrchního zemského soudu v Praze. Dne 12. ledna 1901 mu byla přidělena pozice viceprezidenta Krajského soudu v Chebu.²²⁵

Za svůj profesní život vystřídal Bröckl vícero míst. Byl to například Okresní soud v rodném Chomutově, dále Okresní soud Jáchymově, Okresní soud v Bezdruzicích, Krajský soud v Mostě či Krajský soud v Liberci. U Krajského soudu v České Lípě setrval deset let, a to od roku 1874 do roku 1884. Období mezi lety 1888 – 1893 strávil u Okresního soudu ve Falknově, kde byl již krátce roku 1873 obsazen na pozici soudního adjunkta. Dále zastával funkci předsedy rozhodčího soudu bratrských pokladen revírního báňského úřadu ve Falknově. Roku 1904 získal titul dvorního rady a stejného roku odešel do penze. Adrian Bröckl zemřel ve věku 80 let, dne 1. července 1927 v Chebu.²²⁶

7.4.2 Dr. Artur Edgar Egon Mohr

Narodil se 26. března 1883 ve Falknově. Artur Mohr studoval na právnické fakultě Německé univerzity v Praze, kde zdárně ukončil studium 17. července 1908.²²⁷ Byl soudcem a z Batovcova almanachu lze vyčíst, že působil jako okresní soudce ve Falknově. V roce 1926 již Artur Mohr zastával taktéž funkci rady zemského soudu.²²⁸

Jeho otec Leopold Mohr byl ve Falknově členem židovského sboru. Mohrovi rodiče bydleli na ulici Bahnhofstrasse, jež je dnes známá pod názvem

---

225 STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849-1918*. Praha: Národní archiv, 2015, s. 71.

226 *Tamtéž*.

227 Mohr Arthur. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/uKzi0>

228 *Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České na rok 1926*. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1926, 34(1), s. 273.

Nádražní. Dne 15. září 1908 se Mohr oženil s Květou Pollakovou, již otec byl taktéž prominentním členem židovského sboru. Jejich svatba, kterou provedl místní rabín Dr. Salomon Feuerstein, byla jediná židovská svatba roku 1908 ve Falknově. Společně s manželkou žili v domě na adrese Schrammstrasse 16 (dnešní ulice U Divadla). Dnes již dům nestojí, protože byl roku 1968 zbořen. Z manželství vzešly dvě děti. Dcera Kateřina Tereza, narozena 11. července 1913, a také syn Hanns Helmut, narozen 23. listopadu 1916. Hanns však zemřel na meningitidu již ve věku nedožitých tří let, dne 10. září 1919.²²⁹

Artur Mohr později přesídlil do Liberce, což dokazuje dochovaná žádost o povolení k přestěhování, psaná jeho rukou.²³⁰ Dne 7. října 1938 byl s manželkou při okupaci Liberce říšskoněmeckým vojskem odsunut s krajským soudem do Prahy. Dekretem prezidia Vrchního soudu v Praze ze dne 21. října 1938 byl přidělen k další službě u Krajského soudu v Kutné Hoře, kde o deset dní později nastoupil do služby. Do penze odešel v únoru 1939. Dne 8. března 1939 zaslal Policejnímu komisařství v Praze výše uvedenou žádost o udělení souhlasu k přestěhování zpět do Prahy. Této žádosti bylo vyhověno až v červenci 1939. Artur Mohr, jeho žena Květa a dcera Kateřina byli z důvodu jejich židovského původu 21. října 1941 deportováni do židovského ghetta v Lodži, kde byli později všichni zavražděni.²³¹

---

229 HOENIG, Leopold. *The Hönig/Hoenig Family of Kircherbirk, Falkenau, and Karlsbad, Bohemia ... and the Other Jewish Families in Falkenau*. New York, 1998.

230 *Národní archiv Praha (NAP)*. Policejní ředitelství v Praze 1931 – 1940, sign. M 2983/55.

231 Dr. Arthur Mohr. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/142523-artur-mohr/>

Závěr

Údaje o advokacii, notářství či soudnictví na Sokolovsku dosud nebyly předmětem žádné ucelené úpravy. Proto jsem se ve své diplomové práci snažil popsat v jaké podobě zde byly tyto profese vykonávány, objasnit místní organizaci soudní soustavy či přiblížit některé zástupce těchto profesí, jichž životní příběhy jsou zachyceny v krátkých medailoncích.

Vzhledem k obecné právní úpravě v letech 1850 – 1938 působilo na Sokolovsku, ostatně jako na území všech českých zemí, nejvíce advokátů. Právě o jejich životě a profesním působení se mi podařilo získat nejvíce údajů a informací. Největším okresním soudem byl soud falknovský. Bylo tomu tak, jelikož falknovský soudní okres byl tím největším co do rozlohy, ale hlavně i co do počtu obyvatel. Notářskou agendu ve Falknově, Kraslicích, Lokti i Nejdku vykonával vždy pouze jediný notář. Jen výjimečně zůstal některý z notářských úřadů na krátkou dobu neobsazen.

Nejvíce zajímavostí a podrobností se mi podařilo získat o nejdeckém advokátovi JUDr. Leo Henischovi, a to díky knihám *První tanec v Karlových Varech* a *Tančírna západ*. Autorem těchto publikací je syn Lea Henische Heinz, který vzpomíná na léta strávená na západě Čech v období první republiky. Velmi nápomocné byly také místní časopisy, které se věnují sokolovské historii. Je zřejmé, že se právníci v letech 1850 – 1938 zapojovali do politického dění. Například v Sokolově vykonávali post starosty města advokáti Franz Peter, Karl Friedl či Hermann Becker a notář Karl Leopold Löwy. Právníci působili nejen v komunální, ale i ve vyšší politice. Poslanci českého zemského sněmu byli advokáti Karl Frengl z Falknova a Karl Kriegelstein z Kraslic, anebo notář Leo Theumer z Lokte.

Ohledně dochovaných pramenů v sudetské oblasti se nabízí srovnání například s diplomovou prací bývalé studentky právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni Nikoly Formanové. V práci z roku 2014 s názvem *Okresní soudy a advokacie na Chomutovsku v letech 1918 – 1948* autorka taktéž zmiňuje, že značné množství listin a dokumentů ze zmiňovaného období se bohužel nedochovalo a nelze je dohledat v příslušných archivech.

Před zpracováním své diplomové práce jsem toužil po bližším poznání svého rodného města a jeho okolí ve spojitosti s mým studijním oborem na Západočeské univerzitě v Plzni. Již od dřívějších studijních let, které jsem strávil na sokolovském gymnáziu byla jednou z mých oblíbených předmětů historie. Doufal jsem, že bádání po informacích o příslušnících právnických profesí na Sokolovsku mi region přiblíží z jiného pohledu, než který je zpravidla prezentován v rámci výuky na střední škole. To se mi dle mého názoru podařilo, jelikož jsem se dozvěděl o několika vážených osobnostech, které na Sokolovsku žily. Alespoň částečně jsem se seznámil s jejich životními i profesními osudy, jež ne vždy byly zrovna příznivé.

Na druhou stranu pevně věřím, že by si zpracovávané téma diplomové práce zasloužovalo rozsáhlejší studie. Jedná se však o problematiku, k již řádnému zpracování je zapotřebí hlavně důkladné bádání v místních archivech. I proto mě mrzí, že vzhledem k nynější situaci v regionu nebylo při psaní práce možné Státní oblastní archiv pro okres Sokolov navštívit ani jednou a podařilo se mi získat jen zlomek podkladů a dochovaných dokumentů, které ovšem i tak byly velmi přínosné.

Resumé

Diese Diplomarbeit befasst sich mit der Praxisleistung des Rechtsanwalts, Notars und Richters von den revolutionären Jahren der Mitte des 19. Jahrhunderts bis zum Ende der Ersten Republik. Besondere Aufmerksamkeit gilt dem Gebiet von Sokolov, wo sich die wichtigsten Städte Sokolov (Falkenau), Loket (Elbogen), Kraslice (Graslitz) und Nejdek (Neudek) im Bereich der Rechtsberufe befanden.

Die ersten drei Kapitel der Diplomarbeit befassen sich mit den Anfängen und der späteren Entwicklung der Berufe. Anschließend wird die allgemeine Regelung für die Ausübung dieser Berufe auf dem Gebiet der Tschechischen Republik während des festgelegten Zeitraums beschrieben, auch im Zusammenhang mit sozialen Ereignissen. Das Kapitel über Interessenvertretung und notarielle Dienste nennt die wichtigsten Rechtsvorschriften, einschließlich ihres Beitrags und ihres Einflusses auf diese Berufe. Im Fall der Justiz wird die schrittweise Entwicklung des Systems der ordentlichen Gerichte im Rahmen der erlassenen Rechtsvorschriften beschrieben.

Das vierte Kapitel vergleicht kurz das Gebiet von Sokolov von der Zeit, die ich in meiner Arbeit beschreibe bis in die Gegenwart. Da sich die Zusammensetzung der politischen Bezirke in den tschechischen Ländern im Laufe der Jahre verändert hat, ist eine der genannten Städte bereits Teil des Bezirks Karlovy Vary. Eine kurze Erwähnung findet sich auch der Zustand der erhaltenen Quellen und Umstände, die die Archivressourcen zu diesem Thema weniger reich machen, zum Beispiel in anderen tschechischen Städten.

Das fünfte, sechste und siebte Kapitel sind der lokalen Organisation von Interessenvertretungen, Notar- und Justizaktivitäten in Gebiet Sokolov gewidmet. Die dort angesiedelten Gerichtsbezirke werden genannt, ein Vergleich ihres Gebiets, und einige Notare und Richter, die in den Gerichtsbezirken tätig waren, werden ernannt. Im Zusammenhang mit dem Gesetz von 1868 wird auch eine allmähliche Zunahme der Anwaltskanzlei in einer der genannten Städte beschrieben. Für jeden Beruf gibt es Platz für kurze Beschreibungen einiger Persönlichkeiten, die professionell in Sokolov gearbeitet haben. Ihr Leben und ihre beruflichen Geschichten werden durch einige der Fotos und Dokumente ergänzt, die in den Anhängen zu dieser Arbeit enthalten.

Seznam literatury

Prameny práva

- zákon č. 150/1849 ř. z., Stadionova ústava
- císařské nařízení č. 364/1849 ř. z. (provizorní advokátní řád)
- císařský patent č. 366/1850 ř. z. (notářský řád)
- císařský patent č. 93/1855 ř. z. 1855 (notářský řád)
- zákon č. 144/1867 ř. z., o moci soudcovské
- zákon č. 96/1868 ř. z. (advokátní řád)
- zákon č. 75/1871 ř. z. (notářský řád)
- zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého
- zákon č. 155/1919 Sb. z. a n., jímž se prozatímně mění ustanovení notářských řádů
- zákon č. 122/1920 Sb. z. a n., jímž se stanoví zásady jazykového práva v republice Československé

Knížní publikace

ADAMOVIČ, Karolína. *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. ISBN 90-86920-07-0.

BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2000. ISBN 80-902627-7-5.

BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. ISBN 80-7082-398-4.

BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. ISBN 978-80-7035-427-8.

BALÍK, Stanislav a kol. *Dějiny notářství v českých zemích*. Praha: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. ISBN 978-80-2605-768-0.

BERAN, Jiří a kol. *Dějiny Karlovarského kraje*. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004. ISBN 80-239-3477-5.

BRÁZDA, Jiří – BÉBR, Richard – ŠIMEK, Pavel. *Notářství - jeho vývoj, organizace a pravomoc: Srovnávací studie*. Praha: Academia, 1976.

HARTMANN, Antonín. *Předpisy o soudech, jejich organizaci a soudnictví*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1933.

HENISCH, Heinz K. *První tanec v Karlových Varech*. Nejdek: Město Nejdek, 2000. ISBN 80-238-5441-0.

HENISCH, Heinz K. *Tančírna západ*. State College: The Carnation Press, 2004.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. 1. vydání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

HOENIG, Leopold. *The Hönig/Hoenig Family of Kircherbirk, Falkenau, and Karlsbad, Bohemia: Including the Related Families: Adler (Falkenau), Heller (Miles), Blaustern (Tachau and Vienna) and Aschner (Vienna), Fischer (Alt-Rohlau/Karlsbad), Loewy (Budau Near Saaz), Holzner (Theusing, Pürles), and the Other Jewish Families in Falkenau*. New York, 1998.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra – KNOLL, Vilém – RUNDOVÁ, Alena. *Mezníky českých právních dějin*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-27-X.

JISKRA, Jaroslav. *Velká kniha hornictví Karlovarského kraje*. Svatava: Jan Bodrov, 2010. ISBN 978-80-254-7338-2.

KADAŇOVÁ, Aneta. *Historický vývoj notářství na území českých zemí*. Plzeň, 2019. Rigorózní práce. Západočeská univerzita v Plzni.

KORB, František. *Místní jména v sokolovském okrese*. Karlovy Vary: Krajské nakladatelství, 1957.

LIŠKOVÁ, Marie. *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861-1913*. Praha: Státní ústřední archiv, 1994. ISBN 80-85475-13-8.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4.

NAVRÁTIL, Michal. *Almanach sněmu království Českého (1895-1901): s životopisy a podobiznami poslanců*. Praha: E. Beaufort, 1896.

NUHLÍČEK, Josef – HLAVÁČEK, Ivan – MARKOVÁ, Markéta. *Veřejní notáři v českých městech, zvláště v městech pražských až do husitské revoluce*. Praha: Notářská komora ČR, Scriptorium, 2011. ISBN 978-80-87271-41-4.

OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního I*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1897.

PANTŮČEK, Ferdinand. *O organizaci a příslušnosti soudní dle nových zákonů processních*. Praha: Bursík a Kohout, 1897.

PRINC, Michal. *Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938*. Praha, 2008. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze.

PROKOP, Vladimír – SMOLA, Lukáš. *Sokolovsko: umění, památky a umělci do roku 1945*. Sokolov: Nákladem AZUS Březová, s.r.o. vydali Vladimír Prokop a Lukáš Smola ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborném pracovišti v Lokti, 2014. ISBN 978-80-905485-2-7.

RENNERT, Egon – EGGERT, Kurt. *Der neue Reichsgau Sudetenland: ein volkstümliches Bildkartenwerk*. Bad Teplitz-Schönau: Wächter Verlag, 1941.

SCHELLE, Karel – SCHELLEOVÁ, Ilona – VOJÁČEK, Ladislav. *Proměny státu a práva v druhé polovině 19. století: vybrané problémy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-91-0.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-051-4.

SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava advokacie: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1074-6.

SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Právní úprava notářství: (historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1157-2.

SCHELLEOVÁ, Ilona – SCHELLE, Karel. *Soudnictví: (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-65-3.

SKŘEJPEK, Michal. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. ISBN 978-80-903609-9-0.

SOBEK, Tomáš a kol. *Právní etika*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-333-9.

STORCH, František. *Řízení trestní rakouské: Díl I*. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887.

STUPKOVÁ, Marie – KLEČACKÝ, Martin. *Slovník představitelů soudní správy v Čechách v letech 1849-1918*. Praha: Národní archiv, 2015. ISBN 978-80-87782-40-8.

ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1894.

ŠOLLE, Václav. *Buržoazní justice v Rakousku ve světle prosincové ústavy. Collectanea opusculorum ad iuris historiam spectantium Venceslao Vaněček septuagenario ab amicis discipulisque oblata*. Praha: Universita Karlova, 1975.

ŠOLLE, Václav. Počátky buržoazního soudnictví v českých zemích: I. část. *Sborník archivních prací*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra ČSR, 1968, 18(1).

ŠOLLE, Václav. Počátky buržoazního soudnictví v českých zemích: II. část. *Sborník archivních prací*. Praha: Archivní správa Ministerstva vnitra ČSR, 1971, 21(1).

VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní, příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na Radě říšské zastoupených, se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemí koruny české: I. – V. Díl*. Praha: Nákladem vlastním, v komisi knihkupectví F. Topiče, 1896 – 1899.

ZEMAN, Lubomír. *Slavné vily Karlovarského kraje*. Praha: Foibos, 2010. ISBN 978-80-87073-19-3.

Periodikum

Ad Notam: Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice. Praha: Notářská komora ČR, 2003. ISSN 1211-0558.

BALÍK, Stanislav. K tradici porotního soudnictví v českých zemích. *Historický obzor*. Praha: prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc., 1994, (5). ISSN 1210–6097.

BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 9. *Ad Notam*. Praha: Notářská komora ČR, 2010, 16(2). ISSN 1211-0558.

BÄUMLOVÁ, Michaela. Gindelyho národopisná kolekce ve sbírce muzea Cheb. *Sborník muzea Karlovarského kraje*. Cheb: Muzeum Cheb, příspěvková organizace Karlovarského kraje, 2019(27). ISBN 978-80-88310-02-0.

Bohemia. Praha: Gottlieb Haase Söhne, 1914, 87(307). ISSN n0005.

BORSKÝ, Daniel. Vltava – Dunaj 2014. *Ad Notam*. Praha: Notářská komora ČR, 2014, 20(6). ISSN 1211-0558.

ČULÍK, Jaroslav. Notářstvo v uplynulém desetiletí. *Právník*. Praha: Academia, 1928, 67. ISSN 0231-6625.

KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (1. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(1).

KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (2. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(2).

LINHOVÁ, Sandra. Hrobka a závěť. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(2).

Národní listy. Praha: Julius Grégr, 1890, 30(175). ISSN 1214-1240.

Národní politika. Praha: Ludvík Bratršovský, 1908, 26(58). ISSN 1802-5110.

Politický kalendář občanský a adresář zemí koruny České. Praha: Nákladem vydavatelstva Politického kalendáře občanského a adresáře zemí koruny České, 1892 – 1938.

Právník. 8. Praha: Academia, 1869. ISSN 0231-6625.

Právník. 23. Praha: Academia, 1884. ISSN 0231-6625.

RUND, Jan. Budova soudu v Sokolově. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(1).

Internetové zdroje

III. pamětní kniha města Bochov: počínaje rokem 1914. *Město Bochov* [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: https://www.mesto-bochov.cz/e_download.php?file=data/editor/474cs_3.pdf&original=III_KNIHA_komplet.pdf

BALÍK, Stanislav. Strípky z historie 56. *nkr.cz* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_757-stripky-zhistorie-56

BURDA, Tomáš. *Historické hranice a proces polarizace prostoru v Česku* [online]. Praha: Nakladatelství P3K, 2016 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: https://www.p3k.cz/burda/historicke_hranice_tomas_burda.pdf

Dr. Arthur Mohr. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/142523-artur-mohr/>

Dr. Bedřich Löbl. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/142496-bedrich-l-bl/>

Dr. Carl Ritter Kriegelstein von Sternfeld Advocat-Rechtsanwalt Graslitz [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.veikkos-archiv.com/index.php/Dr_Carl_Ritter_Kriegelstein_von_Sternfeld_Advocat-Rechtsanwalt_Graslitz_W0314622

Dr. Ludwig Unger. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/databaze-obeti/obeti/130732-ludwig-unger/>

Friedrich Jan Löbl. *Geni.com* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Friedrich-L%C3%B6bl/6000000078419534785>

Gindely Georg. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/hKzeE>

Historie. *jatkakraslice.cz* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20140204013507/http://www.jatkakraslice.cz/>

Historie města Sokolov. *sokolov.cz* [online]. 23. 9. 2014 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.sokolov.cz/mesto/historie-mesta-sokolov-63>

Kriegelstein Ritter von Sternfeld Karl. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://1url.cz/mKts1>

Kriegelstein Ritter von Sternfeld Manfred. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://1url.cz/cKL6E>

Löbl Friedrich. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/4KL6B>

Ludwig Steiniger. *Geni.com* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Ludwig-Steiniger/6000000017709923018>

MLEZIVA, Štěpán. *Retrospektivní přehled územních jednotek a územních celků od roku 1850 do současnosti* [online]. 2. opravené vydání. Praha: Vlastním nákladem, 2017 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://sovamm.wz.cz/retrospektiva2017.pdf>

Mohr Arthur. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/uKzi0>

Peter Franz. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://1url.cz/9KLx1>

Porta fontium. Sbírká matrik západních Čech, sign. Loket 098 [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.portafontium.eu/register/soap-pn/loket-098>

Porta fontium. Sbírká matrik západních Čech, sign. Sokolov 15 [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.portafontium.eu/iipimage/30068363/sokolov-15_1750-n?x=114&y=98&w=608&h=526

Schuster Franz. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://1url.cz/pKL6G>

Schusterova hrobka je oplocena a okolí upraveno. *Město Sokolov* [online]. 27. 8. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.sokolov.cz/novinky/aktuality_mu/schusterova-hrobka-je-oplocena-a-okoli-upraveno-48030

Sněm království Českého 1870 – 1871: 1. zasedání 31. 8. 1870. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1870skc/1/stenprot/002schuz/s002001.htm>

Sněm království Českého 1872 – 1877: 1. zasedání 29. 4. 1872. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1872skc/1/stenprot/004schuz/s004001.htm>

Sněm království Českého 1883 – 1889: 1. zasedání 6. 7. 1883. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1883skc/1/stenprot/002schuz/s002001.htm>

Sněm království Českého 1889 – 1895: 1. zasedání 11. 10. 1889. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1889skc/1/stenprot/002schuz/s002024.htm>

Sněm království Českého 1908 – 1911: 1. zasedání 15. 9. 1908. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Dokumenty českého a slovenského parlamentu* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1908skc/1/stenprot/001schuz/s001004.htm>

Státní oblastní archiv v Litoměřicích (SOA v Litoměřicích). Kovářská, římskokat. f. ú. 1816 – 1837, inv. č. 3685 [online]. 17. 9. 2020 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://vademecum.soalitomeric.cz/vademecum/permalink?xid=09ddd7cea03b9b8d:30bdd2c7:1201ea2ef5b:-7cd4>

Státní oblastní archiv v Praze (SOA v Praze). Barkov nad Jizerou 10 [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://ebadatelna.soapraha.cz/d/3754/94>

Státní okresní archiv v Sokolově (SOkA Sokolov). Archiv města Sokolov. EL NAD č. 717 [online]. 2017 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://www.inventare.cz/pdf/soap-so/soap-so_ap0117_00717_am-sokolov-di2.pdf

Státní okresní archiv v Sokolově (SOkA Sokolov). Státní reálné gymnázium (německé) Kraslice. Č. EL JAF 299 [online]. 2004 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: https://www.inventare.cz/pdf/soap-so/soap-so_ap0074_00299_gymnazium-kraslice.pdf

Steiniger Ludwig. *Ústav dějin UK a archiv UK: Studenti pražských univerzit 1882–1945* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://1url.cz/oKL6R>

WAWERKA, Karel. Důstojnost notářského povolání. *Ad Notam* [online]. 27. 10. 2017 [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_621-dustojnost-notarskeho-povolani

Archivní fondy

Národní archiv Praha (NAP). Policejní ředitelství v Praze 1931 – 1940, sign. M 2983/55.

Státní okresní archiv v Sokolově (SOkA Sokolov), fond AM Sokolov, inv. č. 454, č. kar. 34.

Státní okresní archiv v Sokolově (SOkA Sokolov), fond AM Sokolov, inv. č. 528, č. kar. 44.

Státní okresní archiv v Sokolově (SOkA Sokolov), fond AM Sokolov, inv. č. 590, č. kar. 68.

Státní okresní archiv v Sokolově (SOkA Sokolov), fond Okresní úřad Sokolov, presidiální spis č. 509/21, č. kar. 3.

Jiné

RUND, Michael (2021). [ústní sdělení] 9. 2. 2021 (Muzeum Sokolov, p.o. Karlovarského kraje).

Přílohy

Příloha A: JUDr. Franz Schuster

Dům JUDr. Franze Schustera na Starém náměstí v Sokolově. Dříve nesl č. p. 21, dnes jej najdeme na č. p. 23. Rodina Schusterových dům vlastnila od roku 1872 až do roku 1940.²³²

Rodinná hrobka Schusterů v Lubech u Chebu. Na náhrobním kameni najdeme jména dědečka Franze Schustera, obou jeho rodičů a sestry Crescentie.

²³² RUND, Michael (2021). [ústní sdělení] 9. 2. 2021 (Muzeum Sokolov, p.o. Karlovarského kraje).

Hrobka JUDr. Franze Schustera a jeho syna Otty, která se nachází v blízkosti místního hřbitova pod rozhlednou Hard. Během posledních dvou let (2019 – 2020) prošla hrobka kompletní rekonstrukcí, za kterou město Sokolov zaplatilo necelý milion Kč.²³³

---

²³³ Schusterova hrobka je oplocena a okolí upraveno. *Město Sokolov* [online]. 27. 8. 2020 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.sokolov.cz/novinky/aktuality_mu/schusterova-hrobka-je-oplocena-a-okoli-upraveno-48030

Příloha B: JUDr. Karl Kriegelstein ze Sternfeldu

Rodinná vila kraslického advokáta Karla Kriegelsteina ze Sternfeldu. Postavena byla roku 1901.²³⁴ Dnes ji v Kraslicích najdeme na adrese Havlíčkova 1071/69.

²³⁴ PROKOP, Vladimír – SMOLA, Lukáš. *Sokolovsko: umění, památky a umělci do roku 1945*. Sokolov: Nákladem AZUS Březová, s.r.o. vydali Vladimír Prokop a Lukáš Smola ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborném pracovišti v Lokti, 2014, s. 355.

Podoba Kriegelsteinovi notářské pečeti.²³⁵

---

²³⁵ Dr. Carl Ritter Kriegelstein von Sternfeld Advocat-Rechtsanwalt Graslitz [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.veikkos-archiv.com/index.php/Dr_Carl_Ritter_Kriegelstein_von_Sternfeld_Advocat-Rechtsanwalt_Graslitz_W0314622

Příloha C: JUDr. Franz Peter ml.

Původní podoba domu rodiny Peterů (počátek 20. století) na adrese Vorstadtgasse 125, později Sommergasse 25.²³⁶

Následně prošel dům přestavbou. Takto vypadal po přestavbě ve 20. letech 20. století.²³⁷

²³⁶ KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (2. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(2), s. 13.

²³⁷ *Tamtéž*, s. 14.

V dobách vlády komunistického režimu byl dům zdemolován. Na jeho místě byl vybudován panelový dům.²³⁸

Dnešní podoba domu v Rooseveltově ulici.

²³⁸ KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (2. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(2), s. 14.

Fotografie Dr. Franze Petera z roku 1893.²³⁹

---

²³⁹ KUBÍČEK, Jiří. Peterův topol (1. část). *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2014, 5(1), s. 26.

Unser innigstgeliebter Gatte, guter, treusorgender Vater, treuer Bruder, Schwager und Onkel, Herr

JUDr. Ludwig Steiniger,
Rechtsanwalt in Falkenau a. d. Eger,

ist nach kurzem, schwerem Leiden am Mittwoch, dem 17. Juni 1931 verschieden.

Sein Leben war der Liebe zu seiner Familie und seinem Berufe gewidmet.

Das Leichenbegängnis findet Freitag, den 19. Juni 1931 um 3 Uhr nachmittags von der Leichenhalle des Bezirkskrankenhauses in Falkenau aus statt.

FALKENAU a. d. Eger, den 17. Juni 1931.

JUDr. Kurt Steiniger,   Hanne Steiniger geb. Eisler,
Fritz und Lotte Kächler,   Gattin,
Lilly Steiniger,   im Namen sämtlicher Verwandten.
Kinder.

Es wird gebeten, von Kondolenzbesuchen Abstand zu nehmen.
Statt jeder besonderen Anzeige.

14702

Smuteční oznámení o Steinigerovo úmrtí roku 1931.²⁴⁰

²⁴⁰ Ludwig Steiniger. *Geni.com* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Ludwig-Steiniger/6000000017709923018>

Příloha E: JUDr. Ludwig Unger

Vila JUDr. Ludwiga Ungera v roce 1976. Jedná se o dílo architekta Kurta Ungera, Ludwigova syna, a také nejmladšího žáka a posledního spolupracovníka Adolfa Loose. Dnes ji v Sokolově najdeme na adrese Vrchlického 272, nedaleko sokolovského záměčku.²⁴¹

Takto vypadá vila dnes (2021). Za posledních několik let prošla rekonstrukcí a nyní je v soukromém vlastnictví.

---

²⁴¹ ZEMAN, Lubomír. *Slavné vily Karlovarského kraje*. Praha: Foibos, 2010, s. 219.

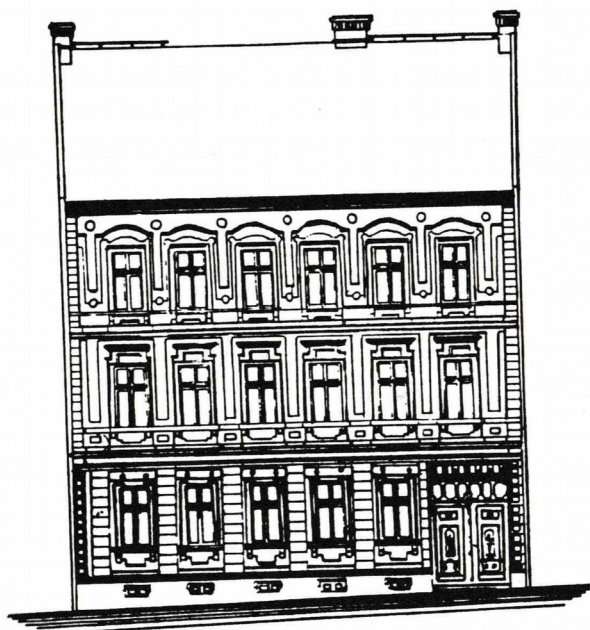
Příloha F: JUDr. Leo Henisch

Fotografie JUDr. Lea Henische z roku 1923.²⁴²

---

²⁴² HENISCH, Heinz K. *První tanec v Karlových Varech*. Nejdek: Město Nejdek, 2000.

Původní projektový nákres²⁴³ a dnešní podoba budovy na adrese Bratří Čapků 591 v Nejdku, kde během svého místního profesního působení pobýval Leo Henisch se svojí rodinou.

---

243 HENISCH, Heinz K. *První tanec v Karlových Varech*. Nejdek: Město Nejdek, 2000, s. 95.

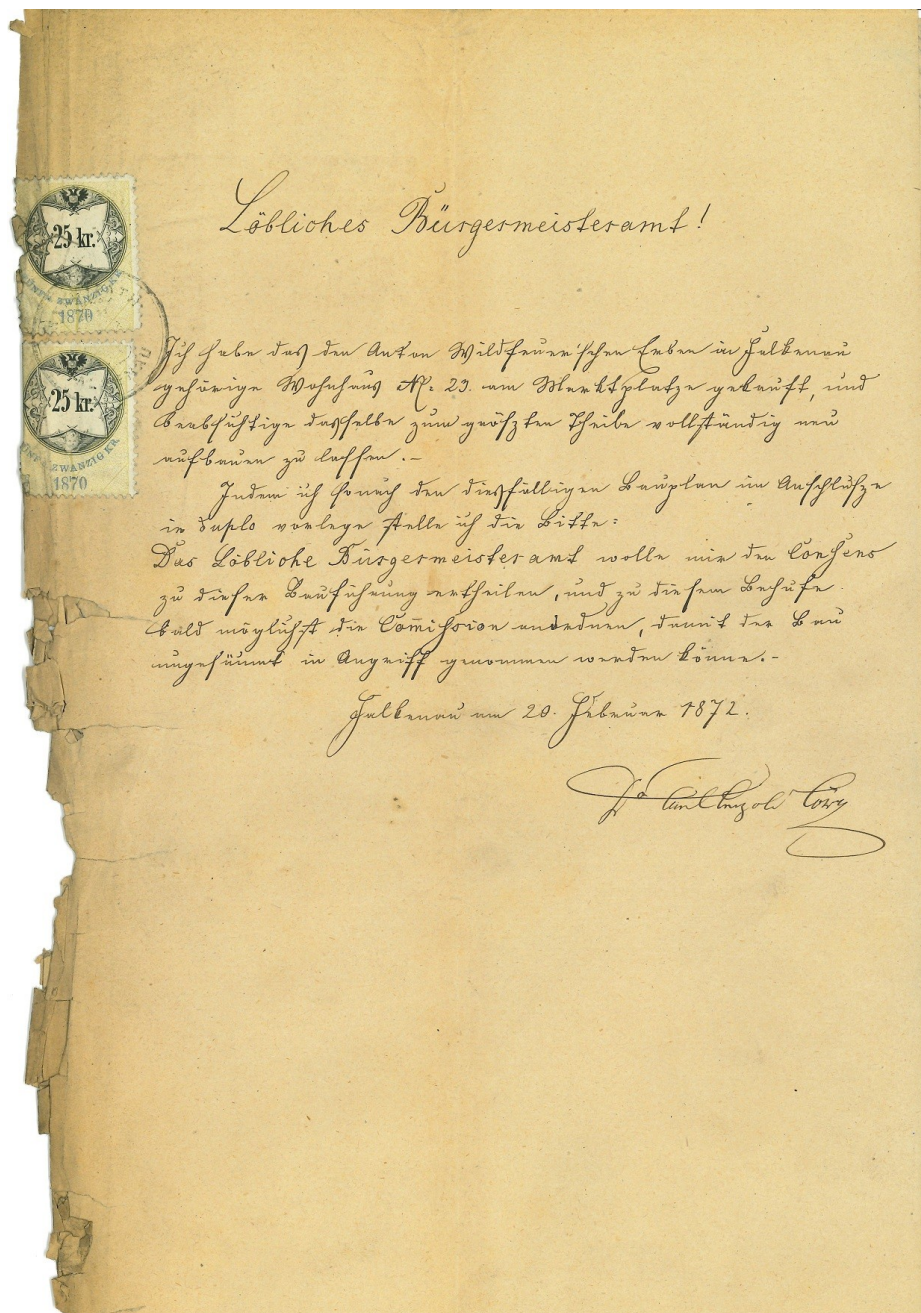
Dnes jsou na domě připevněny dvě pamětní desky umístěné u vchodu do budovy. Obě vzpomínají na syna Lea Henische Heinze, který se po svém studiu v Anglii stal uznávaným vědcem.

Fotografie Bedřicha Löbla. Nejdeckého advokáta, u kterého plnil Leo Henisch advokátní praxi.²⁴⁴

²⁴⁴ Friedrich Jan Löbl. *Geni.com* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Friedrich-L%C3%B6bl/6000000078419534785>

Příloha G: Dr. Karl Leopold Löwy

Dopis Dr. Karla Leopolda Löwyho ze dne 20. února 1872, adresovaný úřadu starosty. Löwy v něm sděluje, že zakoupil dům na Starém náměstí č. p. 23 ve Falknově, a že ho hodlá rekonstruovat. Přílohou dopisu je stavební plán. Löwyho prosba zní: „Nechť je ctěný starostenský úřad tak laskav a udělí svůj souhlas s provedením dotyčné stavby a k tomuto počínu co možno nejdříve povolá komisi, aby stavba mohla bez průtahů býti započata.“²⁴⁵

245 Státní okresní archiv v Sokolově (SOKA Sokolov), fond AM Sokolov, inv. č. 528, č. kar. 44. (Přeložil: František Sojka, 2021)

Dr. Karl Leopold Löwy
 Falknov
 12. Sept. 1873

Ich habe die Ehre
 Ihnen zu danken für die
 Bescheinigung, die Sie mir
 in Bezug auf die
 Bescheinigung über die
 Zahlung der
 600 Korun für die
 Funktion der
 12. Sept. 1873

Ich habe die Ehre
 Ihnen zu danken für die
 Bescheinigung, die Sie mir
 in Bezug auf die
 Bescheinigung über die
 Zahlung der
 600 Korun für die
 Funktion der
 12. Sept. 1873

Dopis adresovaný falknovskému notáři a starostovi Dr. Karl Leopoldu Löwemu, v němž je informován, že se zastupitelstvo města na své schůzi ze dne 12. září 1873 usneslo na vyplacení jednorázového funkčního příspěvku za vynaloženou snahu ve funkci starosty. Výše Löwyho odměny činila 600 korun.²⁴⁶

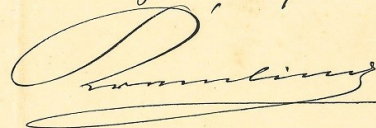
246 Státní okresní archiv v Sokolově (SOka Sokolov), fond AM Sokolov, inv. č. 454, č. kar. 34. (Přeložil: František Sojka, 2021)

№ 1868

Hochwürdiges Exdecanatamt
in Falkenau!

Altes Briefpapier des k. k. Bezirkshauptmannschaft
vom 13. August 1890, 12450 wird das folgende
Sachverhalte, in dem obigen Sachverhalte
am 16. August d. J. gestorben ist.
Obwohl Dr. Karl Leopold Löwy aus Falkenau
mit Wohnort in der k. k. Bezirkshauptmannschaft
aufgehört zu sein.

Bezirksamt
Falkenau am 20. August 1890
Der Bezirksamts

Dopis ze dne 20. září 1890, ve kterém úřad falknovského starosty z pověření okresního hejtmantství žádá o zprostředkování oficiálního úmrtního listu zesnulého notáře Dr. Karla Leopolda Löwyho, který zemřel 16. září 1889.²⁴⁷

²⁴⁷ Státní okresní archiv v Sokolově (SOKA Sokolov), fond AM Sokolov, inv. č. 590, č. kar. 68. (Přeložil: František Sojka, 2021)

Příloha H: Dr. Jiří Gindely

Dům na adrese Školní 52, Bochov. Zde během svého profesního působení v Bochově pobýval Dr. Gindely se svou rodinou.

Příloha CH: Budova Okresního soudu v Sokolově

Projekt budovy z roku 1933 po úpravách Ing. Dr. Aloise Špalka.²⁴⁸

Budova soudu po dokončení roku 1938.²⁴⁹

Budova soudu dnes (2021).

---

248 RUND, Jan. Budova soudu v Sokolově. *SOKOLOVSKO: Časopis obyvatel a přátel Sokolovska*. Sokolov: MAS Sokolovsko, o. p. s., 2020, 11(1), s. 28.

249 *Tamtéž*, s. 30.